

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce
Skotsko a brexit
Stanislav Polák

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Skotsko a brexit

Stanislav Polák

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za odborné rady, vstřícný přístup, velkou ochotu, a hlavně za jeho čas, který mi při vypracování této práce jakožto její vedoucí věn

Obsah

Obsah	5
Úvod	6
1 Historie unie Skotska a Anglie a bližší pohled na pojem nacionalismu a skotskou identitu	9
1. 1 Historie unie Skotska a Anglie	9
1. 2 Skotský nacionalismus a jeho vývoj	11
1. 3 Skotská národní identita	14
2 Separatistické tendence ve Skotsku v posledních letech	16
2. 1 Období před referendem o vystoupení ze Spojeného království v roce 2014 16	
2. 2 Výsledky referenda o Skotské nezávislosti a analýza hlasů	20
3 Brexit	22
3. 1 Co je to Brexit?	22
3. 2 Názory Skotska a dalších regionů na vystoupení Spojeného království z Evropské unie	24
3. 3 Hlasování o Brexitu	27
4 Vliv brexitu na snahu o osamostatnění Skotska po brexitu a dopady v případě osamostatnění	29
4. 1 Vliv brexitu na separatistické tendence ve Skotsku	29
4. 2 Vliv brexitu na skotské obyvatelstvo	33
4. 3 Dopady v případě osamostatnění Skotska od Spojeného království	35
Závěr	38
Seznam zdrojů a použité literatury	41
Resumé	48
Přílohy	50

Úvod

Skotský nacionalismus a problémy s ním spojené se vyskytují na britských ostrovech již od nepaměti. Myslím, že většině z nás se pravděpodobně vybaví oceňovaný filmový snímek s Melem Gibsonem v hlavní roli a s názvem Statečné srdce z roku 1995. A i když, jak už to v kinematografii bývá, měl tento film jen pramálo společného se skutečnou historií a s opravdovým Williamem Wallacem, v základu dokázal představit, jak moc je pro Skoty důležitá svoboda. Není proto divu, že v minulosti bylo k vidění několik snah o osamostatnění. Nejčerstvější je zatím referendum o vystoupení ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z roku 2014. V tomto případě si ale skotští občané odhlasovali setrvání. Nicméně pár let poté se začaly objevovat otázky o dalším referendu, na čemž měl velkou zásluhu Brexit. Ve Skotsku, a mimochodem i v Severním Irsku, totiž voliči hlasovali pro setrvání v Evropské unii. Není proto divu, že když při součtu všech hlasů získalo víc hlasů vystoupení z Evropské unie, v těchto dvou regionech to vyvolalo mnohé otázky o tom, zda členství ve Spojeném království s sebou nese takové výhody, aby to ospravedlnilo nemožnost svobodně rozhodovat o své budoucnosti.

Tyto zmíněné problémy a události nás vedou k hlavnímu cíli mé bakalářské práce, a to tedy zjistit, jaký dopad měl Brexit na separatistické tendence ve Skotsku. Určitě si dovedeme představit, že vystoupení z více než tři sta let staré unie není jen tak. Skotsko by samozřejmě nebylo první zemí, která by vystoupila ze Spojeného království. Vystoupení Irsku a rozdělení Irského ostrova nicméně bylo velmi krvavé a násilné a tomu se určitě chtějí v současnosti obě strany vyhnout. Zajímavost této problematiky, historie skotské identity a myšlenky skotského nacionalismu učinily pro mne z tohoto tématu jasnou první volbu pro vybírání tématu k bakalářské práci. Proto se nesmírně těším na vypracovávání této práce a sledování událostí z chladného severu Britských ostrovů. K tomu abych se dopracoval k hlavnímu cíli této práce mi také pomůže odpovědět na několik výzkumných otázek. Výzkumné otázky jsem si stanovil tři a jsou následující. Změnil se skotský přístup k nezávislosti od referenda v roce 2014? Zvětšila se po

brexitu podpora skotských nacionalistických stran? Bylo by Skotsko vůbec schopno samostatnost ekonomicky přežít? K odpovědi na první otázku mi pomůže se nejprve podívat na to, jak Skotové hlasovali v referendu o brexitu, a to poté porovnat s tím, co momentálně ukazují průzkumy zaměřené na spokojenost členství ve Spojeném království a na to, jak oblíbená je momentálně myšlenka nezávislosti. Druhá výzkumná otázka se týká podpory nacionalistických stran. K tomu abych se dopracoval k odpovědi mi pomůže se podívat jaká byla podpora stran, hlavně těch nacionalistických, před hlasováním o brexitu a jaké byly výsledky voleb do skotského parlamentu v roce 2021. Také se podívám na rozdíly hlasování ve volebních okrscích, například jak volili občané na severu či v méně osídlených oblastech a jak volili ve velkých městech. Všechny tyto průzkumy by mi měly pomoci v závěru této práce odpovědět na to, jak brexit ovlivnit skotské smýšlení ohledně nezávislosti. Poslední výzkumnou otázkou je to, zda by bylo Skotsko schopno odtržení od Spojeného království ekonomicky přežít. Odpověď na tuto otázku mi pomůže zjistit zaměření se na to, co je hlavním zdrojem skotských příjmů, zda obchodují primárně vevnitř Spojeného království anebo i se státy mimo Spojené království. Zároveň se i podívám na to, zda tato nejistota nějak ovlivňuje občany, kteří by potenciálně volili nezávislost, ale nejsou si právě jistí, zda by to Skotsko ekonomicky zvládlo.

Jak jsem zmínil výše, hlavním cílem bude dopracovat se k odpovědi na otázku, jaký dopad měl Brexit na snahy o osamostatnění ve Skotsku. K tomu mi pomůže se v první části zaměřit na skotský nacionalismus, skotskou identitu a stručně popíši i historii unie Skotského a Anglického království. V této části popíši vývoj unie Spojeného království a Skotska, zmíním několik důležitých postav z minulosti a v krátkosti shrnu vývoj skotského nacionalismu. V dalším úseku se poté zaměřím na snahy o osamostatnění Skotska v minulosti, jmenovitě hlavně na referendum o vystoupení ze Spojeného království v roce 2014, které skončilo pro skotské nacionalisty negativně, jelikož více hlasů získalo setrvání. Zaměřím se i na další historické pokusy, nicméně jelikož se jedná o téma hlavně aktuální, nebude těmto historickým pokusům věnována taková pozornost. V části třetí se

budu věnovat brexitu a mé soustředění bude věnováno skotskému pohledu na brexit před referendem o vystoupení z Evropské unie, tedy na to, jak se k myšlence o vystoupení stavělo skotské obyvatelstvo. V této části bude také blíže představeno celé referendum a zaměřím se i na výsledky z celého Spojeného království, primárně samozřejmě na Skotsko, ale blíže se podívám i na Severní Irsko, jelikož se také jedná o region se silnou nacionalistickou historií a co více, je další zemí ze Spojeného království, kde bylo více hlasů pro setrvání v EU. Poslední část bude věnována výsledkům referenda o brexitu a jejich vlivu na skotské separatistické tendence a mimo to blíže představím i dopady případného osamostatnění, jelikož dopadů by jistě bylo mnoho, ať už ekonomických, politických, či bezpečnostních.

Při vypracovávání této práce budu pracovat primárně s volně dostupnými internetovými zdroji, jelikož kvůli relativní aktualitě tématu není v odborné literatuře a periodikách mnoho děl a článků specializujících se na tuto problematiku. Nicméně odborná díla a periodika mi pomohou při vypracovávání první částí této práce, jelikož v té se zaměřím na historii a počátky skotského nacionalismu. Ve zbytku práce už poté budu pracovat s články pocházejícími hlavně ze Skotska a ze Spojeného království, jelikož jejich autoři jsou zpravidla nejbližší dané problematice. Při výzkumu mi pomohou i přesné výsledky několika hlasování a voleb které se na britských ostrovech uskutečnily. Jmenovitě referendum o skotské nezávislosti z roku 2014, referendum o brexitu a výsledky voleb do skotského i Westminsterského parlamentu.

1 Historie unie Skotska a Anglie a bližší pohled na pojem nacionalismu a skotskou identitu

1. 1 Historie unie Skotska a Anglie

Stručně řečeno jsou dějiny ostrovů Velké Británie a Irska velmi komplikované. V současnosti jsou na těchto ostrovech spojeny do unie čtyři hlavní regiony, a to jmenovitě Anglie, Skotsko, Severní Irsko a Wales. Společně s regiony jsou do unie spojeny i čtyři národy, které i přesto, že jsou již od nepaměti sousedy, mají mnoho odlišného. Pokud se ovšem zaměříme na Skotsko, to téměř celý středověk až do ranného novověku bylo nezávislým státem až do doby, kdy v platnost byla uvedena zmíněná unie. Spojení Anglického a Skotského království bylo dosaženo v roce 1707 a do paměti se vžilo pod názvem Zákon o Unii (Mullen, 2014, s. 627–628).

Výjimkou je krátké období za vlády anglosaského krále Eduarda I. zvaného Dlouhán na přelomu 13. a 14. století, kdy se tomuto panovníkovi povedlo získat vliv nad skotským územím. Období to bylo sice krátké, ale i přesto mnoho vypovědělo o skotské povaze a o skotském pohledu na myšlenku samostatnosti. Králi Eduardovi I. se tento výjimečný skutek povedl s přispěním několika nečekaných smrtí dědiců skotského trůnu. Skotský trůn totiž na konci 13. století neměl žádného dědice, a tak byly Skotové nuceni obrátit se na Eduarda, aby jim pomohl tuto situaci vyřešit (The Royal Family, 2006). Skony, které zasáhly dědice skotského trůnu, byly hned dva. Jako první zemřel tehdejší skotský král Alexandr III. Dle následnického pravidla měl trůn připadnout Alexandrově vnučce, kojenci Margaret. Margaret byla dcera norského krále, tudíž toto řešení se samozřejmě Skotům nezamlouvalo. Následně byl tedy Nory král Eduard požádán o vyřešení vyskytlého problému. Eduarda napadlo velice chytré řešení, které by mu rozšířilo oblast vlivu. Měl v plánu oženit svého syna s Margaret, ta ale nicméně po cestě do Skotska zemřela, a tak z tohoto plánu nic nebylo. Tentokrát se tedy na Eduarda s prosbou o vyřešení následnického problému obrátili zoufalí Skotové. Eduard souhlasil, ale jako podmínku si vyžádal titul feudálního vládce Skotů, dokud nebude jmenován nový skotský král (BBC News A, 2014). V roce 1292 poté

Eduard a jeho posuzovatelé dali celé království do rukou Johna Balliola. Ten nicméně dva roky nato ztratil autoritu skotských magnátů poté, co se po předvolání od krále Eduarda vydal do Westminsteru. Magnáti totiž v té době diskutovali o alianci s Francií, s tehdejším nepřitelem Anglie. Jako následek této situace se král Eduard I. v roce 1296 rozhodl agresivně zakročit a obsadil město Berwick, které prohlásil za hlavní město země. Poté, co se Eduardovi podařilo obsadit většinu Skotska jmenoval do funkce řízení státu tři Angličany. V následujících letech Eduard pokračoval ve svých snahách, avšak tentokrát mu jeho snahy stěžovala přední osoba skotského nacionalismu jménem William Wallace. Wallacovi se podařilo dostat zpět pod kontrolu velkou část Skotska, avšak v rozhodující bitvě v roce 1298 byl poražen králem Eduardem a poté se několik let zdárně ukrýval. V roce 1305 byl William Wallace zajat a následně i popraven. Po těchto událostech Eduard předvolal parlament, kterého se účastnili i skotští zástupci. Na tomto parlamentu bylo rozhodnuto o další podobě skotské vlády, která tentokrát obsahovala radu, ve které zasedal i Robert the Bruce. Bruce v roce 1306 zabil svého kolegu poradce a byl korunován králem Skotska. Tímto skončilo první spojení Skotska a Anglie. (The Royal Family, 2006)

Následovalo dlouhé období Skotské nezávislosti. První náznaky budoucí unie se začaly objevovat po smrti královny Alžběty I. v roce 1603. Alžběta I. totiž zemřela bez toho, aniž by po sobě zanechala přímého nástupce na trůn. Na její místo tedy nastoupil tehdejší skotský král Jakub VI. a tím se stal i anglickým králem Jakubem I. Jakub, tím že nastoupil na trůn po Alžbětě I., spojil tři různé království pod jednu korunu. Nicméně stále království Anglie a Walesu, Skotska a Irska zůstala samostatná. Plnohodnotná unie byla uzavřena až o více než sto let později, v roce 1707. Tato unie je platná do dnes, i přesto, že prošla několika změnami. V roce 1922 z této unie po rozdělení Irského ostrova vystoupila velká část Irska a zůstalo jen Irsko Severní. Po sloučení všech království pod jednu korunu vznikl i jeden parlament, do kterého všechny regiony, včetně Skotska, vysílaly své zástupce. Nejdůležitější pro skotské občany v tu dobu bylo zachování skotského zákona, vlastního soudního systému, vzdělávacích institucí, systému

místní správy a církve. Co se církve týče, bylo pro skotské presbyteriány důležité i to, že hlava Anglické církve se nikdy nestala hlavou církve Skotské (Mullen, 2014, s. 628).

1. 2 Skotský nacionalismus a jeho vývoj

Skotové se od ostatních obyvatel Britských ostrovů odlišují v historii, v jazyce a mnohdy například i v povaze, to každopádně neznamená, že bojovníci za skotský nacionalismus umísťují tyto rozdíly jako hlavní cíl boje za nezávislost. Skotští nacionalisté, aspoň z počátku, nebojovali za nezávislost a aby ochránili tuto rodovou kulturu, nýbrž aby ochránili svoji levicovou politiku (Jackson, 2014, s. 50). Ve Skotsku totiž převažují středolevé strany. Také je skotský nacionalismus mnohem více podmíněn ekonomickými argumenty, a naopak vůbec není podmíněn nenávistí k Britům. Politolog Tomáš Lebeda, který má se skotským nacionalismem přímé zkušenosti, neboť pracoval pro Skotskou národní stranu¹, což je největší politická strana zaměřená na nezávislost a skotský nacionalismus. Lebeda tvrdí, že jedním z hlavních důvodů skotského boje za nezávislost je odlišný styl politiky. Za příklady rozdílů udává již výše zmíněné středolevicové strany a také to, že je politika více konsenzuální a umožňuje snadnější vznik koalic (Lebeda a Dohnal, 2014) Jako příklad toho, že skotský nacionalismus je více zaměřen na ekonomiku než ostatní nacionalistické boje v jiných státech, se stačí podívat na internetové stránky Skotské národní strany. SNP mimo internetovou stránku své strany provozuje i stránku mířenou na kampaň za nezávislost. Na těchto stránkách lze nalézt výpis několika hlavních důvodů, proč je vystoupení ze Spojeného království tím správným krokem. Je tam například zmíněno, že i přesto, že má Skotsko silnou ekonomiku s velkými energetickými zdroji, je lákadlem pro turisty a zvládlo by samo být nezávislou zemí, nemá budoucnost ve svých rukách, nýbrž v rukách Westminsterského parlamentu, kde je skotský hlas stále častěji ignorován. Příkladem je to, že i přesto, že konzervatisti nevyhráli ve Skotsku volby přes 60 let, stále rozhodují o jejich budoucnosti. Nacionalisté také zmiňují ekonomické výhody samostatnosti. Tvrdí, že pokud by byla možnost rozhodovat

¹ Dále jen SNP – Scottish National Party

o všech problémech a řešení na půdě Skotského parlamentu, s bohatstvím, které Skotsko má, by byla možnost, cituji: „využít bohatství země a zdroje k rychlejšímu ukončení chudoby, hrát plnou roli při řešení klimatické krize, zajistit férové jednání pro důchodce a vytvořit nové příležitosti pro pracovní místa a naši ekonomiku“ (yes.scot, n. d.)

Vývoj nacionalismu ve Skotsku lze snadno spojit s vývojem vlivu Skotské národní strany, jelikož již od vzniku této strany bylo jejím hlavním cílem šíření nacionalismu a boj za větší autonomii. Tato strana byla založena v roce 1934, avšak první křesla do parlamentu získala až v roce 1967. Od tohoto roku nacionalistická strana získávala rok co rok větší a větší podporu. Tato podpora vedla k prvnímu kroku na cestě k větší autonomii, a to k referendu o devoluci parlamentu (Glen, 2015, s. 7–8). Devoluce ve Spojeném království probíhala v 90. letech ve všech regionech kromě Anglie a jedná se o posunutí několika pravomocí z centrálního Westminsterského parlamentu na regionální parlamenty umístěné ve čtyřech hlavních regionech Spojeného království. Skotskému parlamentu bylo povoleno zavádění určitých zákonů a právo na úpravu daní. Naopak Velšskému parlamentu nebylo dáno právo na žádnou z těchto pravomocí, místo toho mu ale bylo dáno právo na rozhodnutí, jak zákony přijaté v Londýně budou realizovány ve Walesu (Hauss, n. d.). Co se ale devoluce ve Skotsku týče, prvně se o ní diskutovalo již v 70. letech, poté co SNP začala získávat více voličů a s tím související větší zastoupení v Dolní komoře parlamentu Spojeného království. V roce 1979 se ve Skotsku uskutečnilo referendum, které mělo rozhodnout o tom, zda vznikne regionální parlament. Aby ale toto referendum uspělo, bylo potřeba aby více než 40 % celkových voličů hlasovalo pro tento návrh. Pro podporu devoluce sice hlasovalo 52 % voličů, ale jen těch zúčastněných, a ne více než 40 % celkového počtu občanů s volebním právem, proto tedy toto referendum nebylo úspěšné. Neúspěch tohoto referenda vedl k vyslovení nedůvěry vládě Labour party v Dolní sněmovně a také k úpadku voličů Skotské národní strany. Následující volby v roce 1979 vyhrála Konzervativní strana v čele s Margareth Thatcher, jejímž hlavním cílem byla centralizace politické moci. Tudíž vypadalo, že šance

na devoluci jsou u konce. Nicméně s představením daní z hlavy, které byly zavedeny ve Skotsku o rok dříve než v ostatních státech Spojeného království, se konzervativci v čele s Thatcherovou stali ve Skotsku velmi nepopulární, přesto ale kvůli populačním rozdílům mezi Skotskem a Anglií, zůstávali u moci (Glen, 2015, s. 8–9).

Není proto divu, že nespokojenost Skotských nacionalistů dále stoupala. Tato nespokojenost vedla ve Skotsku až k několika masovým demonstracím, a dokonce i k neplacením stanovených daní. Daň z hlavy, zavedená v roce 1989, vznikla za účelem obměny zastaralého systému vybírání daní ve Skotsku. V principu by všichni dospělí platili stejnou částku určenou jejich místním úřadem. To se setkala s velkou nelibostí, primárně kvůli rozdílům ve výšce daní mezi odlišnými místními úřady. Jelikož již v této době nebyla vláda Margaret Thatcherové ve Skotsku velmi oblíbená, zavedení tohoto systému daní bylo považováno za útok na skotský stát a do konce roku 1990 více než milion Skotů odmítlo daně platit. Objevily se například ty argumenty, že je absolutně nepřijatelné, aby popelář platil stejné daně jako vévoda. Po mnoha protestech byla nakonec daň z hlavy v roce 1992 zrušena a nahrazena systémem, který je ve Skotsku zaveden do dnes (scotsman.com, n. d.). Kromě problémů s daněmi z hlavy od 80. let dále ve Skotsku stoupal nacionalismus a touha po obnovení Skotského parlamentu. Bohužel pro Skoty ve Westminsteru stále byla u moci konzervativní vláda, tentokrát v čele s Johnem Majorem. Konzervativci, stejně jako pod vedením Thatcherové, neměli nejmenší zájem na tom zabírat se devolucí. Nicméně v roce 1997 ve Skotsku konzervativci ztratili všechny držené mandáty, a i to přispělo k tomu, že se k moci v dolní komoře parlamentu Spojeného království dostala Labour party. Po vyhraných volbách Labouristická strana naplnila své předvolební sliby a začala se zabývat otázkou devoluce a již v roce 1998, po úspěšném skotském referendu, byl ve Westminsteru schválen Scotland Act 1998, na základě, kterého mohl vzniknout Skotský parlament. Tento regionální parlament se měl zabývat řadou domácích otázek, například ohledně vzdělávání, zdravotnictví, místní správy či ekonomického rozvoje. Dále mu byly uděleny pravomoci měnit

výše daní o 3 % oproti zbytku Spojeného království (Glen, 2015, s. 9–10). Již na konci 90. století tedy skotský nacionalismus a jeho představitelé dokázali dosáhnout významného kroku ke zvýšení autonomie. U toho ale nepřestali a již o více než 10 let později začali bojovat o úplnou nezávislost, tomu se ale budu věnovat až v další části této práce.

1. 3 Skotská národní identita

Skotská identita je velice zajímavá. Všichni Skotové, kteří nyní žijí ve Skotsku, se narodili již za doby Spojeného království, proto není divu, že velká část z nich se cítí být Brity. Nicméně i přesto se většina obyvatel Skotska identifikuje jako Skotové. To by nebylo nijak zajímavé, ale pokud tyto výsledky průzkumu identity porovnáme například s Walesem, dojdeme k pozoruhodnému zjištění. Ve Walesu se totiž naprostá většina obyvatel cítí být Brity a méně než polovina obyvatel se považuje za Velšany. I z těchto průzkumů tedy lze zjistit, že nacionalismus je ve Skotsku opravdu velké téma (Curtice, 2018). Pokud se ale zaměříme na skotskou národní identitu, je velmi těžké definovat co přesně pro Skoty národní identita znamená. Pohled na ní se totiž liší dle věku anebo i oblasti odkud daná osoba je. Primárně je národní identita tvořena například společným jazykem, společnou historií či mýty, národním jídlem, svátky a tak podobně. Každopádně pokud bychom se zeptali přímo Skotů, na to, co je hlavním atributem skotské národní identity, dostaneme hned několik různých odpovědí. Mezi hlavní symboly skotské identity patří tedy již zmíněný společný jazyk, a to Galština. I přesto, že Galština upadá, a již není tak využívá jako v minulosti, stále ji ještě velká část obyvatel využívá. Zajímavé ovšem je, že i přesto, že tento jazyk je obecně považován za hlavní znak keltské kultury a identity, nenajde se ve Skotsku moc obyvatel, kteří by se za kelty považovali (Kokaisl et al., 2016, s. 69–81). Dalším důležitým společným atributem skotské identity je bezesporu historie, ve které dominuje příběh o Williamu Wallacovi. Tento příběh byl zfilmován v roce 1995 ve snímku pojmenovaném Statečné srdce a velmi rozšířil otázky ohledně skotské identity, národní autonomie a kulturním dědictví. O čemž vypovídá i velký počet soch tohoto skotského hrdiny po celém Skotsku (viz příloha č. 1). Snímek se stal

velmi oblíbeným, a proto není divu, že dokázal rozšířit zájem o Skotsko do celého světa. Jeden atribut národní identity je zmíněn i ve skotské národní hymně. Jedná se o hrdost na to být Skot a o hrdosti na historii skotské země. S tím souvisí i dovednost sjednotit se a povstat proti společnému nepříteli, pokud by si to situace vyžadovala, a přesně tato dovednost je zmíněna i v oné národní hymně. Velmi důležitým znakem Skotů a skotských tradic jsou i svátky, a hlavně nošení kiltu, který je národním krojem a v současnosti je nošen hlavně jen při slavnostech (Kokaisl et al., 2016, s. 69–81). Je ovšem nutné podotknout, že národní identitu nelze spojit s podporou určité politické strany či s určitým pohledem na nezávislost. Samozřejmě existuje nepsané pravidlo, že minorita občanů, kteří se identifikují jako Britové budou raději volit Konzervativní stranu a budou otevřenější k unii s Anglií a k devoluci. Na druhé straně už ale takové pravidlo neexistuje. Pokud volič, který se identifikuje jako Skot, volí Skotskou národní stranu, neznamená to automaticky, že by výslovně podporoval nezávislost. Stejně tak i opačně volič Labour party nebude automaticky prounijní. Toto je dalším příkladem toho, že Skotská národní identita je velmi flexibilní, a ne všichni Skotové budou mít na vše stejný názor, podporovat stejné politické názory a zastávat stejné tradice (Hearn, 2014, s. 507).

2 Separatistické tendence ve Skotsku v posledních letech

2. 1 Období před referendem o vystoupení ze Spojeného království v roce 2014

Na přelomu 19. a 20. století začaly vznikat nové státy a to s sebou přineslo i rozšíření nacionalistických hnutí a myšlenek. Mělo to také za následek rozdělení několika velice rozsáhlých a mocných impérií. Po konci první světové války se rozpadly na několik menších států takové historické velmoci, jako bylo například Rakousko-Uhersko či Osmanská říše. Částečnou uzemní ztrátu zaznamenalo i Spojené království, poté co se od něj odtrhla velká část Irského ostrova (viz příloha č. 2). Změny na evropské a asijské mapě pokračovaly i na konci 20. století, kdy se s rozpadem Sovětského svazu a Jugoslávie objevilo několik dalších států. Nicméně situace Skotska je od výše zmíněných odlišná. Skotsko není součástí impéria a také není součástí země, ve které by byly jeho obyvatelé utlačováni. Jsou součástí demokratického, vyspělého státu, což o výše zmíněných impérií neplatí (Keating et al., 2017, s. 1). Moderní Skotové se pokoušejí o velmi podobnou věc, jako před pár desítkami let Irové, a to o vystoupení ze Spojeného království. Dá se předpokládat, že takový akt by spustil lavinovou reakci, jelikož i v dalším regionu Spojeného království v posledních letech se začaly stupňovat diskuze o vystoupení. Tím regionem je Severní Irsko, kde se v současnosti hodně polemizuje, zda jít stejnou cestou jako Irsko, které ze Spojeného království vystoupilo ve 20. letech minulého století. Unionisté v Severním Irsku upozorňují, že Unie z roku 1800 byla uzavřena s Velkou Británií, a ne s Anglií, tudíž vzniká otázka, zda by tato Unie po vystoupení Skotska byla stále platná. Dalším regionem, na který by vystoupení Skotska mělo vliv je Wales. Velšané mají podobné otázky jako občané Severního Irsku. Nejsou si totiž jistí, zda by po výstupu Skotska nebyla unie ještě více nevyrovnaná, než je tomu teď. Skotsko je totiž bezesporu region s největší mírou autonomie a jeho výstup by posílil dominanci Londýna (Keating, 2014).

Cesta k referendu o nezávislosti nebyla vůbec jednoduchá a dá se říci, že započala vzestupem Skotské národní strany v 60. letech 20. století. Přesto i po

vzniku skotského parlamentu byly u moci ve Skotsku koalice Labour party a Liberálních demokratů. To se změnilo až po volbách v květnu roku 2007, kdy Skotská národní strana získala nejvíce křesel a utvořila menšinovou vládu. Jen pár měsíců po zvolení, v srpnu roku 2007, tato strana započala aktivní diskuze o změně státního uspořádání a začala spřádat plány a hledat možnosti, které by vedly ke konstituční reformě Spojeného království. V roce 2008 začala vláda Spojeného království hledat cestu, která by k takové reformě mohla směřovat. Jejím prvním krokem bylo v dubnu téhož roku vytvoření komise o skotské devoluci, která se právě nalézáním cest vedoucí k tomuto cíli měla věnovat. Zajímavé je, že členy této komise byly jen strany prounijní, tudíž strany, které podporovaly unii Spojeného království v takovém stavu, ve kterém se nacházela. Roku 2009 tato komise vydala doporučení, která byla později obsažena ve Scotland Actu 2012. Mezi tato doporučení patřila například mírně zvětšená devoluce určitých práv a zvětšení pravomocí na úpravu daní (Mullen, 2014, s. 6).

Následně už se začalo jasně ukazovat, že k referendu o nezávislosti s velkou pravděpodobností dojde. V roce 2009 skotská vláda ve svém legislativním programu na roky 2009 a 2010 oznámila, že má v plánu o této otázce zahájit referendum. Nicméně v roce 2010 dále sdělila, že před volbami do skotského parlamentu v roce 2011 žádné referendum neproběhne. V těchto volbách do skotského parlamentu neboli Holyroodu, jak je ve Skotsku nazýván, poprvé nějaká politická strana získala nadpoloviční většinu hlasů, což znamená, že poprvé vznikla většinová vláda. Strana, které se to povedlo, byla Skotská národní strana. Nacionalisté to brali jako znak toho, že lid referendum vyžaduje, a to je namotivovalo k rychlejšímu jednání. V roce 2012 předseda SNP, Alex Salmond, spustil kampaň, jejímž hlavním cílem bylo přemluvit co nejvíce možných voličů o tom, že právě samostatné Skotsko je tou nejlepší možností. A již v říjnu téhož roku podepsal s tehdejším britským ministerským předsedou Edinburghskou dohodu, ve které stálo, že referendum o nezávislosti proběhne v roce 2014 a poprvé se voleb budou moci zúčastnit i 16leté a 17leté osoby (scotsman.com, 2013). Tato dohoda dále obsahovala několik podmínek. Jednou takovou podmínkou bylo to, že

v referendu může být položena jen jedna otázka, a to ta, zda je volič pro, či proti nezávislosti. Pokud by nebyla dodržena podmínka, že referendum musí být uskutečněno do konce roku 2014, připadla by povinnost zajištění jeho konání na Holyrood, který by měl na starost i jeho pravidla. Každopádně pokud by tato situace nastala, nejednalo by se pro skotský parlament o velký problém, jelikož již dříve bylo dohodnuto, že pravidla musí vycházet ze zásad politických stran, voleb a z Referendum Actu 2000. Zároveň již bylo dříve odsouhlaseno, že volit bude umožněno jen voličům momentálně žijícím na území Skotska (scottishconstitutionalfutures.org, n. d.).

Podmínka, že referendum bude jen o jedné otázce, respektive, že se bude rozhodovat buď o úplné nezávislosti nebo o statu quo, se nelíbila jak nacionalistům, tak i mnoha voličům. Nacionalisti si představovali, že do referenda zapracují ještě nějakou třetí možnost, díky které by vypadali racionálně, a také by jim poskytla defacto cenu útěchy, pokud by úplná nezávislost ve volbách nevítezila. Spousta voličů by naopak preferovala nějakou podobu plné domácí autonomie, a ne úplnou nezávislost. Hlavně by se jim zamlouvalo, kdyby měl Skotský parlament plnou kontrolu nad daněmi a prosperitou, a naopak by se jim nelíbilo, kdyby měl Holyrood na starost otázky zahraniční a bezpečnostní politiky (Keating et al., 2017, s. 9). Začaly se tedy objevovat otázky, zda by existovala příležitost takovou třetí možnost do referenda zapracovat. Představy byly takové, že by voliči vybírali ze tří možností: statut quo; úplná nezávislost; rozšířená devoluce. To se ovšem setkalo s několika problémy, jeden z těchto problémů byl problém politický. Vláda Spojeného království totiž oponovala tím, že SNP má mandát jen na konání referenda o nezávislosti, a s tím Westminster souhlasí, nicméně mandát na konání tří otázkového referenda už SNP mandát nemá. Další problém byl velmi složitý, jelikož bylo těžké rozhodnout, jaká třetí možnost by byla přidána. V referendu, kde by se rozhodovalo o dvou možnostech, by totiž druhým východiskem nebyl statut quo. Statut quo by znamenal vrácení do doby před odsouhlasením referenda a s tím i vrácení několika pravomocí ze skotského parlamentu zpět do Westminsteru. Ve Scotland Actu 2012 bylo totiž Holyroodu

zvětšeno několik pravomocí ohledně daní. Proto prosazovatelé referenda o třech možnostech narazili na ten problém, že druhou možností nezávislosti je již právě rozšířená devoluce a třetí možnost by tedy dávala smysl jen v tom případě, že by došlo k ještě většímu rozšíření pravomocí. Proto se došlo k závěru, že nejlepší možností je právě vedení referenda o dvou možnostech, kdy jednou možností bude nezávislost a druhou možností bude zachování všech pravomocí skotského parlamentu, které bude mít v době konání referenda (McLean et. al, 2014, s. 10).

V lednu roku 2013 tedy bylo definitivně rozhodnuto, že referendum bude založeno na jedné otázce, na kterou budou voliči odpovídat jednoduše ano či ne. Položená otázka byla srozumitelná a zněla: „Mělo by Skotsko být nezávislou zemí?“. O definitivním datu konání referenda se rozhodlo v březnu téhož roku, kdy první skotský ministr Alex Salmond určil, že referendum se bude konat 18. září 2014. Postupně se začaly připravovat scénáře v případě osamostatnění Skotska a s tím se objevila i otázka měny. Avšak hned v březnu 2014 vládní strany rozhodly, že pokud Skotsko vystoupí z unie, odstoupí i od britské libry a bude potřeba aby mělo vlastní měnu (scotsman.com, 2013). Když byly vyřešeny všechny potřebné problémy a více méně naplánovány všechny potřebné scénáře, nic nebránilo tomu, aby v květnu 2014 oficiálně začaly kampaně obou stran. Tímto začalo takzvané „regulované období“, ve kterém měli protagonisté limitované výdaje určené na financování kampaně. Existovaly dvě různé strany, strana zaměřená na nezávislost se nazývala Yes Scotland a jejími členy byly strany SNP a Zelení. Této koalici oponovala strana nazvaná Better Together, ve které byly konzervativci, Labour party a Liberální demokraté (Keating et al., 2017, s. 10-11). Hlavním argumentem prosazovatelů nezávislosti bylo, že odtržení od unie by povolilo Skotům rozhodovat o tom, jak bude nakládáno s národním bohatstvím a financemi. Zároveň by díky nezávislosti nemuselo Skotsko participovat na financování jaderných zbraní, k čemu je jako člen Spojeného království vázáno, a tyto peníze by mohlo soustředit na mnoho jiných, pro Skoty důležitějších věcí. Také by o Skotsku a o Skotech rozhodovala taková vláda, jakou si Skotové zvolí. Jak jsem již zmiňoval v první části práce, Skotové jsou zaměřeny více levicově než ostatní

voliči ve Spojeném království, a proto se jim samozřejmě nezamlouvalo, když v době konání referenda Skotsku vládli konzervativci, kteří ve Skotsku od roku 2001 obdrželi jeden jediný mandát. V ideálním případě by samostatné Skotsko bylo více sociálně demokratickou zemí a více rovnoprávnou a progresivní zemí a mohlo by se soustředit na problémy, které ji již dlouho zužují, jako například dětská chudoba a špatné zdraví dospělých (Brooks a Carrel, 2014). Takhle vypsané argumenty vypadají velice lákavě, nicméně po celou dobu kampaní průzkumy ukazovaly, že hlasování bude velmi vyrovnané. V posledním průzkumu před termínem referenda společnost Ipsos, která průzkum prováděla, došla k závěru, že 50 % z voličů jsou rozhodnutí volit proti nezávislosti, 45 % je rozhodnuto volit pro samostatnost a 4 % stále nebyla rozhodnuta, jak budou volit (Ipsos, 2014). Prounijní kampaň byla zaměřena na propagaci nejistot spojených s případným osamostatněním a na strašení skotských voličů. Mezi hlavní vyhrůžky patřila například nejistota toho, jakou měnu by samostatné Skotsko mělo, nebo pochybnosti, zda jsou skotské zásoby ropy dostatečné k zaručení fungování samostatného státu (Brooks a Carrel, 2014).

2. 2 Výsledky referenda o Skotské nezávislosti a analýza hlasů

Dne 18. září 2014 šli skotští občané k urnám rozhodovat o své budoucnosti. Jak jsem zmiňoval výše, dřívější průzkumy ukazovaly, že hlasování bude velmi vyrovnané, nicméně po sečtení všech hlasů se ukázalo, že zase tak vyrovnané toto referendum nebylo. Jen pro oživení připomenu, že volitelé odpovídali na otázku „Mělo by Skotsko být nezávislou zemí?“ a do volební urny házeli volební papír s označeným „Ano“ či „Ne“. Volební účast byla 4 283 392, tedy 84,6 % ze všech způsobilých voličů. Po součtu všech hlasů zvítězilo „Ne“ s 55,30 % což se rovnalo zhruba dvou milionům hlasů, tudíž Skotsko ze Spojeného království nevystoupilo. Pro „Ano“ hlasovalo něco málo přes jeden milion šest set tisíc voličů, což stačilo na získání 44,70 % (viz příloha č. 3). Rozdíl byl tedy skoro čtyři sta tisíc hlasů, což je mnohonásobně více, než bylo očekáváno. Pokud se zaměříme na výsledky hlasování ve volebních obvodech, zjistíme, že jen ve čtyřech okresech hlasovalo více voličů pro nezávislost. Mezi tyto volební obvody patří například Glasgow,

což je největší město Skotska, kde pro nezávislost hlasovalo 53,5 % voličů. Největší výhru zaznamenalo „Ano“ ve městě Dundee, kde získalo 57,35 % hlasů. Ve zbylých dvou obvodech, Západním Dunbartonshireu a Severním Lanarkshireu, hlasovalo pro nezávislost 54 %, respektive 51,07 % voličů. V hlavním městě Skotska, Edinburghu, bylo 61,10 % proti osamostatnění a podobně tomu bylo i v dalších volebních okrscích, jelikož ve velké části obvodů se „Ne“ nepodařilo získat více než 45 % hlasů (BBC News B, 2014). Při porovnávání finálních výsledku s průzkumy musíme samozřejmě vzít na vědomí, že tyto průzkumy nejsou úplně přesné, jelikož se jich účastní mnohonásobně menší skupina lidí, i přesto ale většinou dokážou vést k velmi přesným předpovědím finálních výsledku. Co se týče tohoto referenda, mnoho odborníků, i právě kvůli průzkumům očekávalo, že bude opravdu o trochu vyrovnanější. Nicméně povolební šetření ukázalo, že k urnám přišlo více podporovatelů unie, než bylo očekáváno, a navíc je i prokázáno, že několik voličů nakonec volilo jinak, než uvedli v předchozích průzkumech. Tito voliči pak zpravidla změnili podporu z nezávislosti na podporu unie, což zcela jistě zapříčinilo větší rozdíly ve finálních výsledcích (electionsetc.com, 2014). Pokud se zaměříme na podrobnější analýzu hlasů, například dle sociální úrovně či pohlaví, zjistíme, že voliči z vyšších tříd méně často volili pro „Ano“ než ti z tříd nižších. Samozřejmě existovaly i výjimky a stejně tomu bylo i pokud se zaměříme na hlasování dle pohlaví či věku. Více mužů, než žen hlasovalo pro ano, a starší lidé častěji hlasovali pro ne, než mladí lidé. Dalším měřítkem je porovnání toho, jak voliči volili do Skotského parlamentu v roce 2011 s tím, jak volili v roce 2014 v otázce referenda. Kolem 80 % voličů Skotské národní strany volilo ano, a opačně 31 % voličů Labour party a 43 % podporovatelů Liberálních demokratů bylo pro nezávislost. Tyto procentuální informace nejsou každopádně nic překvapivého, jelikož je smysluplné, že voliči SNP budou volit primárně nezávislost a podporovatelé Labour party a Liberálních demokratů budou rozdělení (Mullen, 2014, s. 632-633).

3 Brexit

3.1 Co je to Brexit?

Brexit je zkrácený a zjednodušený výraz pro vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. O tom, zda Spojené království z Evropské unie vystoupí či ne, se rozhodovalo v referendu uskutečněném 23. června 2016. A nebylo to první hlasování ve Spojeném království, které se zabývalo evropskou budoucností. Úplně první referendum v historii Spojeného království se uskutečnilo v roce 1975 a jeho předmětem bylo hlasování, zda má Spojené království zůstat členem Evropského společenství. Občané UK² se v tomto referendu celkem jednoznačně, dva ku jedné, vyslovili pro setrvání ve společenství. Nicméně situace na britských ostrovech byla v té době výrazně jiná. Ekonomika Spojeného království byla oproti ekonomice většiny států na evropské pevnině mnohem slabší, a dokonce se dá říct, že UK ekonomickému stavu pevninské Evropy závidělo. To byl jeden z důvodů, proč Spojené království v roce 1975 potřebovalo být součástí integrované Evropy (Clarke et al., 2017, s. 1). I přesto, že v roce 1975 67 % voličů volilo setrvání v Evropském společenství, stále ve Spojeném království přetrvávala nejistota, zda je účast na integraci Evropy to správné pro vývoj ekonomiky a politiky britských ostrovů. To se jen utvrdilo v roce 1984, kdy tehdejší ministerská předsedkyně Margaret Thatcher požadovala snížení poplatků, které UK vyplácela za členství v Evropském hospodářském společenství. Thatcher k tomu samozřejmě měla pochopitelné důvody, jelikož i přesto, že UK byla v té době třetí nejchudší země v onom společenství, platila stejné poplatky jako zbylé členské země. Spojené království v té době trpělo slabým hospodářstvím a v porovnání s ostatními zeměmi nedostatkem farem. Thatcher se podařilo vyjednat snížení poplatků z více než 20 % na 12 %. Poté co se novým britským ministerským předsedou stal velmi proevropský Tony Blair, vypadalo to, že vztahy mezi Evropskou unií a Spojeným království se budou zlepšovat. Nicméně ke konci 90. let vypukla tzv. nemoc šílených krav, která vedla k tomu, že Evropská unie zakázala import hovězího

² Zkrácený výraz pro Spojené království převzatý z angličtiny (United Kingdom)

masa z britských ostrovů do členských států EU. Hovězí maso ovšem nebylo jedinou zakázanou potravinou. Po dlouhou dobu byl zakázán import britské čokolády do ostatních členských států Evropského společenství a Evropské unie. To se změnilo až v roce 2000. Tyto, dá se říct relativní drobnosti, jen přispívaly ke zhoršování vztahů mezi Spojeným královstvím a Evropskou unií (Pruitt, 2019).

První náznaky hlasování o vystoupení z Evropské unie se začaly objevovat v roce 2015. Tehdy, jinak velmi proevropský ministerský předseda, David Cameron obhajoval znovuzvolení do Westminsterského parlamentu za konzervativní stranu. Nicméně kvůli stále většímu tlaku a rozdělení společnosti se obával, že jeho silný proevropský postoj by mohl zabránit opětovné výhře konzervativců. Také stále sílila velmi protievropsky zaměřená strana UKIP, jejímž hlavním cílem bylo právě vystoupení Spojeného království z Evropské unie. Tato strana přebírala jak podporovatele konzervativců, tak i několik členů této strany. Jelikož si byl Cameron vědom toho, že pokud by to pokračovalo tímto způsobem, strana konzervativců by ztratila obrovskou podporu, uchýlil se ke kompromisu. Slíbil, že pokud bude znovuzvolen uskuteční referendum, ve kterém bude rozhodnuto, zda Spojené království ukončí své členství v Evropské unii. K tomuto kroku se odvážil zejména proto, že tehdejší průzkumy ukazovaly, že setrvání v Evropské unii by mělo v daném referendu s přehledem zvítězit. Byl to tedy relativně chytrý krok, jak získat podporu jak podporovatelů brexitu, tak i podporovatelů setrvání v EU (Taylor, 2020). Cameron ale nepočítal s velmi úspěšnou kampaní pro vystoupení z Evropské unie. S argumenty, které probrexitoví politici používali, mnoho obyčejných občanů britských ostrovů souhlasilo. Hlavními problémy dle těchto politiků byla nadřazenost evropských zákonů nad těmi britskými a velké přílivy migrantů. Podporovatelé brexitu by tedy ideálně chtěli příliv migrantů snížit tím, že by vyjednali nějakou pro Spojené království výhodnější dohodu, která by zredukovala velký počet osob přicházejících primárně z východní Evropy. Tato dohoda se nicméně ukázala jako téměř nemožná, jelikož svoboda volného pohybu osob je jednou ze čtyř svobod jednotného trhu, na což i proevropští politici poukázali. A jelikož cílem

brexitových politiků bylo udržet stejná pravidla pro zbylé čtyři svobody, jmenovitě volného pohybu zboží, kapitálu a služeb, podporovatelé setrvání v Evropské unii zmínili, že zbylých 27 členských států by s tím jistě nesouhlasilo, jelikož všechny státy jednotně při vstupu do EU podepsaly Maastrichtskou smlouvu, ve které jsou jasně uvedené podmínky jednotného trhu (Arnorsson, Zoega, 2018). Mohla za to možná i rostoucí ekonomická krize v eurozóně, či stále rostoucí migrační krize, každopádně zastánců odchodu Spojeného království z Evropské unie bylo stále více. Davidu Cameronovi a konzervativcům se v roce 2015 skutečně povedlo obhájit vítězství ve volbách do Westminsterského parlamentu, a tak Cameron splnil svůj slib a začal se věnovat změně vztahu EU a UK. David Cameron se pokoušel nejprve zjistit, zda by byla možnost pozměnit pravidla spojené s Maastrichtskou smlouvu, nebo či by nešly upravit sociální platby pro migranty, finanční záruky anebo pokud by neexistoval způsob, jak Spojenému království umožnit nedodržovat Evropskou unií stanovená pravidla a předpisy, bez nutného vystoupení z tohoto společenství. V únoru roku 2016 došel k závěru, že jediným možným východiskem je uskutečnění referenda, a tak stanovil den 23. června 2016 jako den, kdy občané Spojeného království budou rozhodovat o své evropské budoucnosti (Pruitt, 2019).

3. 2 Názory Skotska a dalších regionů na vystoupení Spojeného království z Evropské unie

Průzkumy uskutečněné ve čtyřech hlavních regionech Spojeného království krátce před referendem o brexitu ukázaly, jak odlišné názory na myšlenku vystoupení z Evropské unie v těchto oblastech jsou. Například ve Skotsku průzkumy ukázaly, že setrvání v Evropské unii by podpořilo kolem dvou třetin obyvatel. Podobně tomu bylo v ostatních regionech Spojeného království s rozšířenou autonomií. V Severním Irsku také byla většina obyvatel proti brexitu. Ve Walesu byly názory více vyrovnané, ale podobně převažovala podpora setrvání v EU. Naopak v Anglii byly výsledky průzkumů úplně opačné a stabilně ukazovaly větší podporu brexitu. Jelikož má ale Anglie mnohem více obyvatel než zbylé země, i přes větší podporu Evropské unie v ostatních regionech bylo jasné,

že referendum bude velmi těsné. S jistotou se také dalo říci, že pokud by v referendu zvítězilo vystoupení z Evropské unie, ta majorita občanů ve Skotsku, Severním Irsku a Walesu, která by byla pro setrvání, by byla nespokojená a určitě by to vyvolalo otázky o tom, zda má jejich hlas stejnou váhu, jako hlas Angličana. Také se předpokládalo, že v tomto případě by se ve Skotsku zvětšila podpora dalšího referenda o nezávislosti (Hughes, 2016). Samotná skotská první ministryně Nicole Sturgeon se v roce 2015 nechala slyšet, že pokud bude v referendu odhlasován brexit a skotské obyvatelstvo na to bude mít jiný pohled, vyvolá to pochybnosti, zda náhodou nenastal čas, aby se Skotsko stalo samostatným státem z důvodu zachování členství v Evropské unii, jelikož je to pro něj ekonomicky důležité. Sturgeon také zmínila, že jelikož má Anglie větší populaci než ostatní regiony, tak pokud v Anglii bude nejvíce hlasů pro vystoupení, vystoupí, i kdyby všechny regiony s rozšířenou autonomií hlasovaly proti. Proto se snažila s tehdejším ministerským předsedou Davidem Cameronem dohodnout úpravu referenda, kdy by Spojené království z Evropské unie vystoupilo jen v tom případě, kdyby všechny čtyři regiony hlasovaly pro. To Cameron ale odmítl, a tak Nicole Sturgeon prohlásila, že pokud UK z EU vystoupí navzdory tomu, že ve Skotsku bude více hlasů pro opak, bude se snažit uskutečnit další referendum o nezávislosti (Sturgeon, 2015).

Již jen z těchto průzkumů vyplývá, že Skotsko je Evropě mnohem blíže než Anglie. Důvodů je několik. Existují důvody historické, poněvadž Skotsko bylo otevřeno aliancím s evropskými státy více než Anglie. Dokonce se i spojilo s Francií proti Anglii. Dalším důvodem je také to, že Skotsko je relativně malá země, a jako taková těžší ze členství v Evropské unii mnohem více než Anglie.³ Skotsko je také obecně více otevřeno migrantům, neboť má oproti Anglii relativně málo obyvatel, tudíž je na jeho území více prostoru a práce pro přistěhovalce. Nicméně Skotsko nebylo jediným regionem kde se myšlenka brexitu setkala s velkou nevolí obyvatel a politiků. Političtí představitelé Walesu se nechali slyšet,

³ Skotové, jakožto relativně malý národ, vidí členství v širším společenství EU jako útěchu a záruku bezpečí, kdežto Anglie mnohem pravděpodobněji vnímá ostatní mocné státy jako mocenské rivaly

že vystoupení z Evropské unie by mohlo spustit konstituční krizi. V Severním Irsku se také objevovalo několik výhrůžek tvrdící to, že vystoupení z EU by mohlo velmi poškodit ekonomiku regionu, jelikož Severní Irsko sousedí s Irskem, které je členským státem Evropské unie, a tak by hrozilo zpřísnění hraničních kontrol na přepravu jak zboží, tak lidí. Také se začaly objevovat celkem nepravděpodobné scénáře, že pokud by došlo k vystoupení Spojeného království z EU, mělo by proběhnout referendum o spojení obou irských národů (White, 2016). Pokud ještě zůstaneme u Severního Irsku, platí, že členství v Evropské unii je pro nacionalisty psychologickým uspokojením, jelikož volný pohyb osob přes hranice připomíná existenci jednotného Irsku. Jak také ukázaly průzkumy vedené před referendem, Severní Irsko bylo největším zastáncem setrvání v Evropské unii. Také, jak jsem již naznačoval, sousedí s Irskem, a to znamená, že jako jediný region Spojeného království má pozemní hranice s nějakým jiným státem v Evropě a z tohoto důvodu by se ho vystoupení z Evropské unie mohlo ze všech ostatních regionů nejvíce dotknout. Severní Irsko také patří mezi největší podporovatele Evropské unie jak mezi ostatními regiony UK, tak i mezi ostatními evropskými státy. Může za to například angažovanost EU a její ekonomická pomoc při uzavírání míru mezi Severním Irskem a Irskem. Zajímavé také je, že z těch obyvatel, kteří jsou podporovatelé jednotného irského ostrova, je až 80 % pro setrvání v EU. Nicméně z těch obyvatel, kteří jsou spokojeni s unií se Spojeným království, je pro setrvání v EU jen 18 % (Walsh a Lucas, 2016).

Pokud se na chvíli odvrátíme od regionů Spojeného království a zaměříme se na populaci, zjistíme, že nejdůležitější byla pro úspěch setrvání v Evropské unii volební účast. V době před konáním referenda bylo totiž pravidlem, že mladší lidé ve věku 18 až 24 let byli výhradně proti brexitu, nicméně jen mírně přes polovinu občanů v tomto věku bylo rozhodnuto, že půjde volit. Oproti tomu ve věku 65+ je velká část obyvatel skeptická vůči Evropské unii, a navíc více než 86 % obyvatel je rozhodnuto volit. Proto bylo pro úspěch setrvání v Evropské unii potřeba motivovat mladší voliče k tomu, aby došli k urnám. Nicméně sázkové kanceláře stále přisuzovali větší šanci na úspěch setrvání v EU, hlavně kvůli tomu, že

v britských referendech voliči obvykle preferují status quo a mají obavu ze změn. Bylo každopádně jasné, že kdyby k vystoupení z Evropské unie došlo, jeden z největších problémů by byl právě na hranicích Severního Irska a Irska. Taktéž, jak jsem zmiňoval výše, by obyvatelé Severního Irska mohli začít přezkoumávat, zda by unie s Irskem nebyla výhodnější než být součástí Spojeného království. Co se Skotů týče, byly představy o tom, že ti by mnohem více než konání okamžitého referenda o nezávislosti preferovali vyčkat a prozkoumat vývoj situace a dopady vystoupení z EU. Avšak i přesto průzkumy ukázaly, že v případě brexitu by touha po nezávislosti ve Skotsku nepřekročila 60 %, což je dolní hranice, kterou stanovila SNP jako podmínku pro vyvolání dalšího referenda (Jolly, 2016).

3. 3 Hlasování o Brexitu

Referendum o brexitu se uskutečnilo ve všech regionech Spojeného království ve čtvrtek 23. června 2016. Volební účast byla zhruba třicet tři milionů a pět set tisíc voličů, což znamená, že hlasovat došlo 72 % způsobilých voličů. Finálními výsledky bylo 51,9 %, respektive 17 410 742 hlasů pro vystoupení z Evropské unie a 48,1 % což je 16 141 241 hlasů pro setrvání (viz příloha č. 4). Bylo tedy rozhodnuto, že elektorát Spojeného království odhlasoval vystoupení z Evropské unie. Výsledky nicméně byly dle očekávání velmi těsné. Proto se objevovaly stížnosti, že takhle těsné výsledky nemohou představovat přání celé země. Pochybnosti přicházely i ze severu země, poněvadž ve Skotsku, jak bylo víceméně předpokládáno, více hlasů získalo setrvání v EU. Co ale bylo mírným překvapením, bylo to, že ve Skotsku ani v jednom volebním obvodu nebylo více hlasů pro brexit, Skotové se tedy jednotně shodli na tom, že si přejí zůstat v Evropské unii. Co se procent týče 62 % hlasů bylo pro setrvání a 38 % pro vystoupení. Ale jelikož ve Skotsku hlasovalo jen přes dva a půl milionu občanů, což byla 67% účast, tyto hlasy s porovnáním s Anglií, kde jen pro vystoupení hlasovalo přes patnáct milionů obyvatel, neměly takovou váhu. Také dle očekávání byla podobná situace i v Severním Irsku, kde proti brexitu hlasovalo 55,8 % voličů. Nicméně stejně jako ve Skotsku to nevedlo k žádnému velkému ovlivnění výsledků, jelikož se jednalo jen o něco přes 440 tisíc obyvatel s 62,7% volební

účastí (viz příloha č. 5). V porovnání s Anglií a Walesem, kde volební účast byla 73 % a 71,7 %, se dá říci, že pokud by se podporovatelům členství v EU povedlo namotivovat více obyvatel k tomu, aby se referenda zúčastnili, mohlo to velmi výrazně výsledky ovlivnit. Dá se tedy debatovat o tom, zda kampaň za účelem získání voličů pro setrvání v Evropské unii byla dobře vedena a zda se spíše neměla soustředit na přesvědčování lidí, aby došli k volbám, místo toho, aby se je snažila přimět k tomu, že členství v EU je pro Spojené království to správné. Přece jen jak jsem zmiňoval výše, mladší lidé a hlavně prvovoliči byli velmi často proevropští, nicméně ale neplánovali v referendu hlasovat (BBC News, 2016).

Povolební průzkumy ukázaly to, co bylo očekáváno. Lidé ve věku od 18 do 25 let většinou hlasovali pro zůstání v EU, a naopak lidé starší věku 66 let hlasovali opačně. Zajímavé také je, že voliči s vysokoškolským titulem častěji hlasovali proti brexitu a lidé bez diplomu zpravidla podporovali vystoupení z Evropské unie. Další skupina obyvatel, která volila primárně možnost setrvání v EU byly etnické menšiny. Také finanční příjem hrál roli v tom, jakou možnost volič preferoval. Lidé s menším příjmem, v průzkumech uváděno méně než 20 000 britských liber ročně, upřednostňovali vystoupení a lidé s příjmem větší než 60 000 britských liber preferovali setrvání v EU (Goodwin a Heath, 2016).

4 Vliv brexitu na snahu o osamostatnění Skotska po brexitu a dopady v případě osamostatnění

4.1 Vliv brexitu na separatistické tendence ve Skotsku

V následujících dnech po skončení referenda o brexitu a odhlasování vystoupení z Evropské unie nastalo období, které mělo sloužit k domluvě toho, jakým způsobem Spojené království z EU vystoupí. Skotsko a Severní Irsko začaly prozkoumávat, zda neexistuje možnost odděleného federativního členství v Evropské unii. Představa byla taková, že každý region Spojeného království s rozšířenou autonomií by se mohl svobodně rozhodnout, zda nechce zůstat členem Evropské unie a zároveň s tím zůstat ve Spojeném království. Nicole Sturgeon prohlásila, že je velmi odhodlaná udržet Skotsko v Evropské unii a také zažádala parlament, aby ji rozšířil pravomoci a udělil mandát k diskuzi a jednání s vládou Spojeného království, parlamenty Severního Irska a Walesu a také s Evropskou unií a jejími členskými státy, ohledně skotské budoucnosti v EU. Nicméně diplomaté v Bruselu tvrdili, že jedinou možností připojení Skotska do EU je zažádat o přijetí jako nezávislý stát. Také by byla potřeba, aby přijetí Skotska jednotně přijaly všechny členské státy a v tom by se nejspíše vyskytl problém, jelikož Španělsko by si souhlasem s přijetím Skotska mohlo posílit separatistické snahy v Katalánsku⁴ (Carrel a Rankin, 2016). Skotští nacionalisté samozřejmě s výsledkem referenda byli velmi nespokojení, a i podpora pro nezávislost se velmi blížila k hranici 60 %⁵. Jen dva dny po referendu průzkumy ukázaly, že podpora nezávislosti výrazně stoupá, a tak Nicole Sturgeon i celá SNP věřili, že do roka by mohla být přesažena hranice 60 % a proto chtěli začít jednat o konání referenda. Také se objevila možnost, která byla velmi podobná případu Grónska a Dánska, kdy Grónsko Evropskou unii opustilo, ale Dánsko v EU setrvalo (Tannam, 2016). Každopádně o všech takových a podobných scénářích se mohlo začít diskutovat až po právoplatném vystoupení Spojeného království z Evropské unie, jelikož

⁴ Katalánsko je španělský region s velkou mírou nacionalismu a stejně jako ve Skotsku se z něj ozývají hlasy volající po nezávislosti

⁵ Stanovená hranice stranou SNP. V případě, že by průzkumy trvale ukazovaly, že podpora nezávislosti je větší než 60 %, SNP by měla podmínku pro vyhlášení referenda o nezávislosti

kdyby se osamostatnění Skotska řešilo simultánně s brexitem, bylo by to pro Westminsterský parlament velmi náročné. To ale znamenalo, že Skotská nezávislost se stane hlavním tématem v parlamentu Spojeného království nejdříve za několik let, jelikož teprve v květnu roku 2017, téměř rok po referendu, parlament UK formálně spustil článek 50 Lisabonské smlouvy a tím formálně započal dvouleté období do právoplatného vystoupení Spojeného království z EU. Bylo tedy rozhodnuto, že brexit nastane 29. března 2019 a Spojené království tak bude mít dva roky na vyřešení všech problémů spojených s odchodem. Ale jelikož výstup z dlouho fungujícího společenství nebyl úplně jednoduchý, došlo k několika odkladům a brexit tak nastal až 31. ledna 2020. Tento den nastalo takzvané přechodné období, které mělo trvat do 31. prosince 2020 (Walker, 2021). V tomto období již Spojené království nebylo členem Evropské unie, přesto ale zůstávalo součástí jednotného evropského trhu a celní unie. Také stále bylo podřízeno pravidlům EU. Přechodné období sloužilo hlavně k vyjednávání mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím o jejich novém vztahu, jelikož EU nechtěla o tomto vztahu vyjednávat, dokud bylo UK jejím členem (instituteforgoverment.org.uk, 2020).

Pokud se budeme věnovat jen Skotsku, tamější nacionalistická strana SNP ve svém volebním manifestu již pro volby do Holyroodu v roce 2016, oznámila že vystoupení z EU navzdory opačným výsledkům referenda ve Skotsku bude dostatečným důvodem pro konání referenda o nezávislosti. Podobné argumenty zařadila SNP do svého volebního manifestu pro volby do Westminsterského parlamentu v roce 2019, kdy dokonce volala po konání druhého referenda v roce 2020. Poté, co se Skotské národní straně podařilo tyto volby vyhrát⁶, Nicole Sturgeon formálně zažádala o pravomoci ke konání hlasování o nezávislosti, nicméně ministerský předseda Spojeného království Boris Johnson to odmítl s poznámkou, že referendum uskutečněné v roce 2014 bylo možností, která se vyskytne jednou za generaci. Skotská národní strana s bojem za konání referenda o nezávislosti ale nepřestala a ve svém manifestu určeném pro volby do Skotského

⁶ SNP získala 48 z 59 křesel určených pro Skotsko

parlamentu v roce 2021 se opět zavázala ke snaze o uskutečnění referenda. Tentokrát se k jejímu boji připojila i Strana Zelených, která taktéž ve svém volebním manifestu zmínila závazek k referendu o nezávislosti. Obě tyto strany získaly 72 ze 129 křesel a skotská vláda toto brala jako jednoznačný znak toho, že skotské obyvatelstvo si přeje nezávislost, nicméně vláda Spojeného království možnost konání druhého referenda o nezávislosti zamítla s tím, že teď není vhodný čas a že diskuze mohou začít, jen když průzkumy budou vykazovat stabilní podporu pro nezávislost nad 60 %. (instituteforgovernment.org.uk, 2021). Dle údajů internetové stránky whatscotlandthinks.org⁷ je situace opačná a skotské obyvatelstvo není rozhodnuto ani pro jednu možnost. Respektive se dá tvrdit, že po většinu času po referendu o brexitu převažovala podpora setrvání ve Spojeném království. Větší podporu nezávislost zaznamenala jen několik dnů po hlasování o brexitu, ale i tehdy se jednalo jen o 53 % pro nezávislost. Jelikož se jedná ale jen o průzkum, a tudíž jen malý vzorek lidí, v případě uskutečnění referenda by mohl výsledek být jiný. V následujících měsících byly názory na nezávislost velmi vyrovnané, avšak stabilně větší podporu ukazovalo setrvání v UK. Zlom nastal zhruba v červnu roku 2020, tudíž několik měsíců před formálním vystoupením Spojeného království z Evropské unie. Od června 2020 průzkumy vykazovaly změnu názorů a více dotazovaných vyjadřovalo podporu nezávislosti. V říjnu 2020 se tato křivka dokonce přiblížila hranici 60 %, kdy pro nezávislost bylo 59 % dotazovaných (viz příloha č. 6). Přesto ale hranice 60 % nebyla překonána a větší podpora nezávislosti vydržela jen do ledna 2021 kdy Spojené království oficiálně opustilo Evropskou unii a od tohoto data průzkumy ukazují opět velmi vyrovnaná čísla. Poslední průzkum vedený na konci února letošního roku ukazuje 49% podporu pro nezávislost a 51% podporu setrvání v UK (whatscotlandthinks.org, n.d.). Podpora nezávislosti by se dala měřit i úspěchem Skotské národní strany ve volbách. Jak jsem zmiňoval výše, SNP v posledních volbách do skotského parlamentu opět získala nejvíce hlasů, přesto ale k prvenství potřebovala koalici se Zelenými, kteří získali 8 křesel. SNP sama získala 64 křesel, což je o křeslo

⁷ Internetová stránka zabývající se průzkumy a veřejným míněním ve Skotsku ohledně skotské nezávislosti

méně, než je potřeba pro získání nadpoloviční většiny a jen o jedno křeslo více než v předchozích volbách konaných krátce před referendem o brexitu. Ani při prozkoumání podpory hlavní nacionalistické strany se tedy nedá hovořit o prudkém vzrůstu podpory nezávislosti (Sim, 2021). Skotská národní strana nezaznamenala výrazné zvýšení voličů ani ve volbách do parlamentu Spojeného království v roce 2017 a 2019. Ve volbách vedených rok po referendu v roce 2017 získala 35 křesel, což z ní učinilo třetí nejúspěšnější stranu v celém Spojeném království. To je velký úspěch pro stranu, která je víceméně situována jen ve Skotsku. Stejně místo SNP obhájila i v posledních volbách v roce 2019, kdy získala 48 křesel (BBC News, 2019). Zisk třinácti křesel by možná vypovídal o zisku voličů v souvislosti s vystoupením Spojeného království z EU, nicméně ani 48 křesel nepřevršilo maximum této strany získané ve volbách do Westminsterského parlamentu v roce 2015, kdy tato strana poprvé získala třetí největší počet hlasů a získala své dosavadní maximum 56 křesel. Ve volbách v roce 2017, rok po referendu o brexitu, tedy SNP ztratila 21 křesel a ve volbách v roce 2019 stále měla o 8 křesel méně než v roce 2015 (viz příloha č. 7 a č. 8). Ani v souvislosti s úspěchem SNP se tedy nedá hovořit o výrazném zvýšení podpory nezávislosti (BBC News, 2015).

Skotský parlament je také zavázán uskutečnit referendum legální cestou a jen se souhlasem Westminsteru. To hlavně proto, aby bylo uznáváno jak na britských ostrovech, tak i ve světě. Po úspěšných volbách do skotského parlamentu v roce 2021 SNP oznámila, že otázkou referenda se začne zabývat až pomine covidová krize. Má také v plánu zažádat parlament Spojeného království o mandát na konání referenda, stejně jako tomu bylo v roce 2014, aby se vše mohlo uskutečnit legální cestou. Pokud ale Westminster odmítne, sám skotský parlament schválí potřebné zákony, které mu udělí práva na konání referenda. Samozřejmě pod podmínkou, že tyto zákony budou v Holyroodu schváleny nadpoloviční většinou. V tomto případě by hrozilo, že by Westminster mohl požádat Nejvyšší soud o přezkoumání zákona a zatím je nejisté, jak by skotský parlament postupoval, pokud by Nejvyšší soud zákon neschválil

(instituteforgovernment.org.uk, 2021). V současnosti se Nicole Sturgeon stále drží svého plánu, že referendum se uskuteční do poloviny nynějšího volebního období, což připadá na rok 2023. Avšak jak jsem zmiňoval výše, Covid-19 a s ním spojené problémy první ministryni Skotska tyto plány velmi zneprůjemnilly, jelikož všechny regiony Spojeného království utrpěly výrazný ekonomický šok a odtržení jednoho regionu by zcela jistě této situaci nepomohlo. Proto bylo plánem Nicole Sturgeon začít se zabývat referendem až se uklidní covidová situace. Ke konci roku 2021 oznámila, že na začátku letošního roku odstartuje své snahy o uskutečnění referenda o nezávislosti. Přesto ale hlavním problémem zůstává ministerský předseda Boris Johnson, který stále tvrdí, že nové referendum nepřipustí, SNP je ale jak jsem zmiňoval výše ochotna jít se žádostí o referendu až k Nejvyššímu soudu (McDonald, 2021). Avšak na konci února roku 2022 se vyskytl další problém, který nejspíše opět zneprůjemní skotské snahy o nezávislost. S ruskou invazí na Ukrajinu se pohled britských státníků obrátí ze Skotska na východ Evropy a Westminsterský parlament bude mít opět plné ruce práce s řešením jiných problémů než se zabývat separatistickými snahami na severu země. Zatím tedy zůstává nejisté, zda se Nicole Sturgeon podaří splnit její cíl a Skotsko uskuteční referendum o nezávislosti do konce roku 2023.

4. 2 Vliv brexitu na skotské obyvatelstvo

Jak jsem zmínil výše, průzkumy neukázaly zvýšenou podporu nezávislosti a ani podpora nepřekročila stanovenou hranici 60 %. Přesto ale ti občané, kteří by si přáli nezávislost nebo aspoň další referendum, dali na několika protestech vědět svoji nespokojenost s tím, že jsou součástí Spojeného království a také s tím, že jsou pod vládou Westminsterského parlamentu. Skupina, která tyto protesty povětšinou organizuje se nazývá „*All Under One Banner*“, ⁸ což by se dalo přeložit jako „*Všichni pod jedním praporem*“. Toto uskupení vzniklo krátce po neúspěšném referendu o nezávislosti v roce 2014. Jejich cílem je zůstat samostatnými a politicky nestrannými, bez toho, aniž by se spojili s jednou z politických stran bojujících za nezávislost, jako například s SNP. Jediným jejich

⁸ Dále jen AUOB

záměrem je vedení kampaně za nezávislost. Jejich dosavadní „nejúspěšnější“⁹ protest se uskutečnil v květnu 2019 v Glasgow. Odhadem se tohoto protestu zúčastnilo až 90 tisíc lidí (Nationalworld.com, 2022). Tento doposud nejpočetnější protest se uskutečnil v největším městě Skotska v Glasgow, jen pár dní poté co Nicole Sturgeon oznámila, že plánuje referendum o nezávislosti uskutečnit do května roku 2021 i bez svolení parlamentu Spojeného království. Hlavní organizátor tohoto protestu, Manny Singh prohlásil, že oceňuje prohlášení první ministryně, ale také zmínil, že Skotsko potřebuje uskutečnitelný plán, který by pomohl přesvědčit nerozhodnuté voliče. Zmínil, že až skotská vláda oznámí přesné datum referenda a představí jasný plán, jak by to v případě osamostatnění bylo se zemědělstvím, ekonomikou či měnou, podpora nezávislosti by se mnohonásobila (Amiel, 2019). S blížícím se oficiálním vystoupením Spojeného království z EU se protesty začaly stupňovat. V říjnu roku 2019 se velký protest s tisícovkou zúčastněných uskutečnil v Edinburghu, skotském hlavním městě. AUOB oznámila, že počítá s účastí, která by překonala rekord stanovený protestem z května téhož roku. To se nestalo, ale i tak se protestu zúčastnily tisíce lidí, nesoucí skotské vlajky, oblečení v kiltech a hrající na dudy. První ministryně se tohoto protestu zúčastnit nemohla, na Twitteru ale vyjádřila podporu (France24, 2019). Nicole Sturgeon se protestu za nezávislost zúčastnila až o pár týdnů později v Glasgow. Tohoto protestu se zúčastnilo až kolem 20 tisíců lidí a Sturgeon se tohoto typu protestu zúčastnila poprvé od roku 2014 (viz příloha č. 9). K protestujícím také promluvila, řekla například, že je na čase, aby Skotsko rozhodlo o své budoucnosti a že nezávislé Skotsko je blíže než kdy dříve (dw.com, 2019). Několik dalších protestů bylo naplánováno i na rok 2020, nicméně s rozšířením pandemie covidu 19 se nemohly uskutečnit. AUOB plánovali uskutečnit protest v říjnu 2020, nicméně Nicole Sturgeon je ostře kritizovala s tím, že během pandemie není na protesty vhodná doba. Poslední větší protest organizovaný skupinou AUOB se uskutečnil v lednu 2022. Tento pochod byl označen za nouzový, a i když hlavním cílem stále zůstával boj za nezávislost,

⁹ Nejúspěšnější z hlediska počtu zúčastněných protestantů

tentokrát byl protest mířen specificky na Borise Johnsona a na anglickou stranu konzervativců (Nationalworld.com, 2022). Protestující tentokrát vyžadovali odstoupení Borise Johnsona z funkce ministerského předsedy. K tomuto nouzovému pochodu došlo poté, co se na povrch dostaly informace o tom, jak Boris Johnson a další poslanci a politici pořádali večírek v sídle ministerského předsedy na Downing Street, během vrcholu pandemie. Protestující prohlašovali, že je nepřijatelné, aby si Johnson užíval na party, zatímco tisíce lidí umíralo a bylo zavřeno doma. Bojovníci za nezávislost tedy měli další podnět pro to ukázat svoji nespokojenost s nadvládou Westminsteru a konzervativců, které si ani nezvolili (Brady, 2022).

4.3 Dopady v případě osamostatnění Skotska od Spojeného království

Osamostatnění by mělo negativní dopady jak na Skotsko, tak na Spojené království. Spojené království by odtržením Skotska ztratilo zhruba 8 % své celkové populace, a dokonce až jednu třetinu celkové rozlohy země (viz příloha č. 10). Také by odpojením Skotska velmi utrpěla celková vnější image Spojeného království mimo britské ostrovy, jelikož Skotsko má na atraktivnosti UK¹⁰ pro mnohem větší dopad, než by se od země s takovým počtem obyvatel dalo očekávat. Zároveň i mnoho produktů pochází ze Skotska, a tím by také Spojené království utrpělo. Taktéž se dá předpokládat, že by utrpělo i vnímání národní identity a identifikace Angličanství. Přece jen stále mnoho lidí se považuje za Angličany, a tak to je již po více než 300 let od počátku Unie. A je tedy možné, že výstup Skotska z této Unie by měl veliký psychologický dopad na občany Spojeného království, kteří by polemizovali nad svojí národní identitou a tím jakou národností se cítí být (Burnet et al., 2021). Skotsko by zasáhly hlavně velké ekonomické problémy. Vystoupení ze Spojeného království by totiž vedlo k úpravě hraničních kontrol a zvýšení hraničních nákladů. Tomuto by nepomohlo ani vstoupení do Evropské unie, neboť Skotsko obchoduje primárně se Spojeným královstvím, a tak by v tomto případě muselo dojít k zvláštní úpravě hraničních kontrol, jako tomu bylo například na hranicích s Irskem po brexitu. Spojené

¹⁰ Atraktivnosti pro občany jiných zemí, turisty a také značky a společnosti z ostatních zemí

království by bylo ekonomicky zasaženo mnohem méně než Skotsko, jelikož skotská ekonomika tvoří jen zhruba desetinu ekonomiky UK, a navíc obchod se Spojeným královstvím představuje 61 % skotského vývozu a 67 % dovozu. Skotská ekonomika by tedy utrpěla veliký šok, jelikož pokud by se drželo nynějšího obchodního plánu, zvýšení hraničních nákladů by se Skotska velmi dotklo. To by s sebou také neslo zvýšení dovozních cel, omezení vstupu služeb na trh anebo například omezení pohybu pracovní síly (Sampson, 2022). Vláda samostatného Skotska by se také musela rozhodnout o nové měně, jelikož by už nemohla používat britskou libru. S vlastní měnou by muselo založit i vlastní centrální banku, která by se správou měny zabývala. Objevovaly se také možnosti, že v případě osamostatnění by Skotsko mohlo navázat svoji novou měnu na britskou libru což by měl na starost měnový výbor, který by udržoval pevný směnný kurz. V tomto případě by Skotsko mělo stabilní měnu a v budoucnu by mohlo přejít k euru, nicméně by nemělo žádný dohled nad úrovní úrokových sazeb. Také by bylo pořád v jistém slova smyslu závislé na Spojeném království a nebylo by nezávislé, tak jak by si přálo. Proto zůstává nejisté, pro co by se vláda samostatného Skotska rozhodla, nejlogičtější řešení však zůstává vytvoření vlastní měny, či přijetí eura (Eichengreen, 2020). Otázkou také je, jak by na rozdělené a zmenšené Spojené království nahlížely další státy. Je pravděpodobné, že by se vyskytovaly otázky, zda oslabené Spojené království může udržet místo v bezpečnostní radě OSN. Efekty vystoupení Skotska by dosáhly i na ostrov Irsko, kde by skotská nezávislost motivovala nacionalisty v Severním Irsku, kteří by se pokusili urychlit své snahy o spojení Irského ostrova. V případě, že by i Severní Irsko vystoupilo, ve Spojeném království by setrval jen Wales a Anglie. Voliči ve Walesu volí často ve volbách a referendech podobně jako voliči v Anglii, a proto by bylo velmi zajímavé sledovat, jak by se velšští nacionalisté zachovali, pokud by v unii s Anglií zůstal jen samotný Wales (Rycroft, 2020).

Velmi důležitá je i otázka, zda by samostatné Skotsko vůbec bylo schopné ekonomicky přežít. Tato obava je převažující i u obyvatel, kteří by si přáli nezávislost, ale nejsou si jistí, zda by Skotsko nezávislost ekonomicky zvládlo, a

tak prozatím podporují setrvání ve Spojeném království. Odborníci z Institutu pro Fiskální studia předpovídají, že samostatné Skotsko by začalo s mnohem větším schodkových rozpočtem než zbytek Spojeného království, nicméně doplňují, že to neznamená, že Skotsko by samostatnost nezvládlo. Jelikož je ale Skotsko stále součástí UK, je toto velmi těžké odhadovat. Nejsou jasné informace o HDP Skotska, či přesná data o importu a exportu, jelikož současná data jsou stále ovlivněna členstvím ve Spojeném království (Macfarlane, 2021). Výše ve druhé kapitole jsem také zmiňoval skotské zásoby ropy ze Severního moře. V roce 2014 to byl jeden z hlavních argumentů toho, že samostatné Skotsko by ekonomicky přežilo, ba dokonce by bylo ekonomicky silné. Avšak v současnosti se nedá tvrdit, že samostatné Skotsko by mohlo přežít jen z ropy. Od roku 2014 totiž cena ropy výrazně klesla a ani poptávka po ní není na takové úrovni jako tomu bylo před několika lety. Se stále větší snahou přecházet na obnovitelné zdroje a snaze zamezit globálnímu oteplování tak největší ekonomická síla Skotska utrpěla velkou ránu. Skotsko ale každopádně mělo v minulosti ekonomiku závislou na uhlí a poté na ropě, proto je vidět, že Skotská ekonomika byla vždy zaměřena na energie. A jelikož jsou budoucností obnovitelné zdroje energie, odborníci se shodují, že Skotsko má v tomto odvětví veliký potenciál. Skotsko, jakožto region na severu britského ostrova, je velmi větrné, a proto jsou tam ideální podmínky pro větrné elektrárny. Stejně tak velký potenciál je i pro přílivovou energii. Proto by nejlepším možným řešením pro Skotsko bylo začít se soustředit na obnovitelné zdroje energie, které by s případnou samostatností ekonomicky velmi pomohly. Každopádně dokud k danému referendu, případně i nezávislosti nedojde, nedá se s jistotou tvrdit, jak velké dopady by daná samostatnost měla, jelikož vše je závislé i na dohodě mezi Skotskem a Spojeným královstvím a stejně tak i mezi Skotskem a Evropskou unií (Strachan, 2021).

Závěr

Není sporu, že brexit velmi výrazně ovlivnil psychologické rozpoložení na britských ostrovech. Jelikož bylo hlasování velmi těsné, našlo se mnoho obyvatel, kteří s výsledkem referenda nesouhlasili. Tato práce se měla zaměřit hlavně na to, jak výsledek referenda a následující vystoupení Spojeného království z Evropské unie ovlivnilo snahy o osamostatnění ve Skotsku. K odpovědi na tuto otázku mi pomohlo se nejprve zaměřit na historii unie Skotska a Anglie. Jak jsem v textu zmínil, Skotové nejprve unii s Anglií oponovali, nicméně od 18. století je Skotsko spojeno s Anglií, Walesem a Irskem, od 20. let 20. století poté se Severním Irskem. Dalším důležitým poznatkem, který pomohl dojít k závěru této práce bylo zaměření na referendum o osamostatnění Skotska v roce 2014. Jelikož výsledek tohoto hlasování byl 55 % pro setrvání ve Spojeném království, dá se říci, že většina Skotů si nebyla jista, zda je samostatnost tím správným pro skotskou budoucnost. Po tomto průzkumu již nastal čas zaměřit se na brexit. Nejprve jsem se podíval na to, jaké názory vlastně Skotové na brexit měli. Ukázalo se, že Skotové, spolu s obyvateli Severního Irsku, patřili mezi nejvíce proevropské regiony a průzkumy trvale ukazovaly, že právě voliči ze Skotska a Severního Irsku mohou ovlivnit, zda k brexitu dojde či nikoliv. Když nicméně referendum o vystoupení Spojeného království z EU nastalo, volební účast těchto dvou rozhodujících regionů zaostávala za účastí Anglie a Walesu, kde voliči preferovali vystoupení z EU. Proto tedy nastal brexit, který ve Skotsku vyvolal velké nepokoje, hlavně mezi předními politiky. Přeci jen jak jsem zmínil v textu ve všech volebních obvodech Skotska bylo více hlasů pro setrvání v EU, tudíž se nedá tvrdit, že by nevole politiků neměly pádný důvod.

Po všech výše zmíněných zjištěných, jsem se mohl konečně zaměřit na snahu odpovědět na hlavní otázku této bakalářské práce. Ačkoliv by se možná dle rozhořčení politiků dalo očekávat, že stejné názory bude prosazovat i většina obyvatel, není tomu ale tak. Jak ukazují průzkumy, po většinu času po referendu zůstávala většina dotazovaných pro setrvání ve Spojeném království. Mírné výkyvy průzkumy ukázaly jen krátce po referendu v roce 2016 a poté ke konci

roku 2020. Zde otázkou zůstává, zda odchylka v podpoře nezávislosti nebyla spojena s covidem 19 a například snadnější dostupností vakcín díky případnému členství v EU. Vcelku se ale nedá tvrdit, že by brexit měl nějaký výraznější vliv na myšlení obyvatelstva a změnu postoje od roku 2014, kdy se uskutečnilo první referendum. Dopad brexitu se dá pozorovat primárně v případě snahy Skotské národní strany a první skotské ministryně Nicole Sturgeon. Jelikož průzkumy neukazují velký vzestup podpory referenda o nezávislosti mezi obyvateli, dá se tvrdit, že Nicole Sturgeon a další nacionalisti brexit jen využili jako záminku ke zvýšení svých snah o konání dalšího referenda. A prozatím vypadá, že se jim to nejspíše povede, jelikož Sturgeon je opravdu přesvědčena v dalším roce referendum uskutečnit, každopádně se momentálně nedá říci, že by bylo úspěšné, ledaže by prozatímní průzkumy nebyli přesné. Mimo snahy Skotské národní strany se prosazování tématu nezávislosti ujala i nezávislá skupina nazvaná „All Under One Banner“, která jak jsem v práci zmiňoval organizuje různé akce a protesty, na které jsou zváni všichni podporovatelé samostatného Skotska. Ačkoliv i v tomto případě se nedá tvrdit, že by tyto protesty byly velmi úspěšné. Nejúspěšnějšího protestu se dle organizátorů sice zúčastnilo kolem 100 tisíců lidí, nicméně počty protestujících ve zbytku akcí jsou povětšinou v řádů několika tisíců. Nutno zmínit, že po brexitu došlo ke zvětšení počtu protestů, ale podpora obyvatel této nacionalistické skupiny vzrostla jen mírně, a ve většině případů se dá tvrdit, že protestující protestují spíše proti Westminsterskému parlamentu, konzervativcům a Borisu Johnsonovi než za samostatné a nezávislé Skotsko.

Další důležitým tématem, kterým je nutno se zabývat, jsou dopady na Skotsko v případě osamostatnění. Tato část práce byla zaměřena pouze na odhady a domněnky, jelikož se s jistotou nedá říct, jak velký by tato situace dopad měla. S určitostí se ale dá říct, že velkou ránu by utrpěla Skotská ekonomika, kterou teď ekonomika Spojeného království velmi podporuje a kvůli úpadu poptávky po hlavním zdroji příjmů, tedy ropy, se dá i říct udržuje při životě. Dalšími problémy by byla i zmíněná měna, jelikož Skotsko by hned po osamostatnění nemohlo přijmout euro a setrvání u britské libry by se také potýkalo s mnoha nepříjemnosti.

Přece jen nejistoty a otázky provázející rozsah těchto dopadů stále napadají myšlenky mnoha Skotů, kteří by volili nezávislost. I proto podpora samostatnosti zůstává vyjma drobného kolísání na stejném místě, a pokud se skotským nacionalistům nepodaří předložit podrobný a komplexní plán na několik let dopředu po osamostatnění, nejspíše se podpora ani výrazně nezvýší.

Jelikož Spojené království opustilo Evropskou unii 31. ledna 2020 a v následujícím roce se nacházelo v přechodném období, kdy se snažilo vyjednat dohodu, nezbývalo moc času a prostředků na řešení nezávislosti Skotska. Zároveň také v roce 2020 a i 2021 se celé Spojené království potýkalo s pandemií koronaviru, což také výrazně omezilo čas potřebný na řešení referenda. Jelikož se pandemická situace ve Spojeném království pomalu zmírňuje, Nicole Sturgeon si letošní rok vyhradila na snahy o uzavření dohody s Borisem Johnsonem a Westminsterským parlamentem o konání referenda o nezávislosti. Bude tedy zajímavé sledovat, jak se situace vyvine v následujících měsících. Otázkou ale zůstává, jak celou situaci ovlivní ruská invaze na Ukrajinu, která si nejspíše opět vyžádá velkou část času a prostředků parlamentu Spojeného království. Každopádně ale Sturgeon zůstává přesvědčena, že se jí podaří do roku 2023 uskutečnit druhé referendum o nezávislosti Skotska, a tak nezbývá než celou situaci sledovat zpovzdálí.

Seznam zdrojů a použité literatury

Amiel, S., 2019. *Tens of thousands of Scots march to demand independence referendum*. [online] euronews. (<https://www.euronews.com/2019/05/04/several-thousand-scots-march-in-glasgow-to-demand-second-independence-referendum>, 18.03.2022).

Arnorsson, A. a Zoega, G., 2018. On the causes of Brexit. *European Journal of Political Economy*, 55, s.301-323.

BBC News A, 2014. *BBC - Scotland's History - Edward I, King of England*. [online] https://www.bbc.co.uk/scotland/history/articles/edward_i/, 10. 02. 2022).

BBC News B, 2014. *Scottish independence referendum – Results*. [online] (<https://www.bbc.co.uk/news/events/scotland-decides/results>, 01.03.2022).

BBC News. 2015. *Results of the 2015 General Election*. [online] (<https://www.bbc.co.uk/news/election/2015/results>, 26.03.2022).

BBC News. 2016. *EU Referendum Results*. [online] (https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu_referendum/results, 14.03.2022).

BBC News. 2019. *Results of the 2019 General Election*. [online] (<https://www.bbc.co.uk/news/election/2019/results>, 26.03.2022).

Brady, J., 2022. *Pro-independence activists march through Glasgow in protest against Boris Johnson*. [online] [dailyrecord.co.uk](https://www.dailyrecord.co.uk/news/scottish-news/pro-independence-activists-march-through-26019959). (<https://www.dailyrecord.co.uk/news/scottish-news/pro-independence-activists-march-through-26019959>, 18.03.2022).

Brooks, L. a Carrel, S., 2014. *Scottish independence: everything you need to know about the vote*. [online] the Guardian. (<https://www.theguardian.com/politics/2014/sep/09/-sp-scottish-independence-everything-you-need-to-know-vote>, 01.03.2022).

Burnett, A., Hughes, K. a Rycroft, P., 2021. *Scottish independence will impact the UK's global role*. [online] Chatham House.

(<https://www.chathamhouse.org/2021/05/scottish-independence-will-impact-uks-global-role>, 26.03.2022).

Carrell, S. a Rankin, J., 2016. *Scottish Labour seeks possibility of staying in EU and UK*. [online] the Guardian. (<https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jun/27/scottish-labour-seeks-possibility-federal-uk-brexit-aftermath>, 26.03.2022).

Clarke, H., Goodwin, M. a Whiteley, P., 2017. *Brexit*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Curtice, J., 2018. *Nationalism 'means something different' in Scotland*. [online] BBC News. (<https://www.bbc.com/news/uk-scotland-44300916>, 10. 02. 2022).

dw.com. 2019. *Scottish protesters call for independence from Britain*. [online] (<https://www.dw.com/en/scottish-protesters-call-for-independence-from-britain/a-51093511>, 18.03.2022).

Elections Etc. 2014. *What the Scottish Independence Referendum results tell us*. [online] (<https://electionsetc.com/2014/09/19/what-the-scottish-independence-referendum-results-tell-us/>, 01.03.2022).

Eichengreen, B., 2020. *Scotland needs a plan for a new currency if it wants independence* [online] the Guardian. (<https://www.theguardian.com/business/2020/oct/13/scotland-new-currency-independence-sterling-euro>, 26.03.2022).

Britainexpress.com., n.d. *William Wallace Statue, Dryburgh, Scottish Borders*. [online] Britain Express. (<https://www.britainexpress.com/scotland/Borders/properties/wallace-statue.htm>, 26.04.2022)

France 24. 2019. *Angered by Brexit, thousands rally in Edinburgh for Scottish independence*. [online] (<https://www.france24.com/en/20191005-brexit-thousands-protest-edinburgh-scottish-independence-boris-johnson>, 18.03.2022).

Glen, C., 2015. Nationalism, Identity and Scotland's Referendum. *Contemporary European Studies*, (1), s. 5–19.

Goodwin, M. a Heath, O., 2016. *Brexit vote explained: poverty, low skills and lack of opportunities*. [online] JRF. (<https://www.jrf.org.uk/report/brexit-vote-explained-poverty-low-skills-and-lack-opportunities>, 14.03.2022).

Haus, C., n.d.. *Devolution*. [online] Encyclopedia Britannica. (<https://www.britannica.com/topic/devolution-government-and-politics>, 10. 02. 2022).

Hearn, J., 2014. Nationalism and normality: a comment on the Scottish independence referendum. *Dialectical Anthropology*, 38(4), s. 505–512.

Hughes, K., 2016. *Scotland and Brexit: A path to independence or crisis ?*. [online] Centre on Constitutional Change. (<https://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/opinions/scotland-and-brexit-path-independence-or-crisis>, 14.03.2022).

Ipsos., 2014. *Small lead for No, but referendum result still looks extremely close*. [online] (<https://www.ipsos.com/en-uk/small-lead-no-referendum-result-still-looks-extremely-close>, 01.03.2022).

Jackson, B., 2014. The Political Thought of Scottish Nationalism. *The Political Quarterly*, 85(1), s. 50-56.

Jolly, S., 2016. *Would Brexit be followed by breakup of the United Kingdom?*. [online] The Conversation. (<https://theconversation.com/would-brexit-be-followed-by-breakup-of-the-united-kingdom-60840>, 14.03.2022).

Keating, M., 2014. *What would Scottish independence mean for Ireland?*. [online] Centre on Constitutional Change. (<https://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/opinions/what-would-scottish-independence-mean-ireland>, 01.03.2022).

Keating, M. a McEwen, N., 2017. *Debating Scotland*. Oxford: Oxford University Press, s. 1–11.

Kokaisl, P., Štolfová, A., Fajfrlíková, P., Cejpková, I., Zychová, J., Benátská, J., Brejchová, J., Čimera, J., Dillinger, I., Ekl, M., Elicarová, M., Hassmanová, K., Ivanov, F., Jirešová, E., Javůrková, L., Kanciánová, L., Kolářová, L., Kratochvíl, J., Macalová, A., Rybka, L., Václavík, V., Vávrová, H. a Volfová, V., 2016. *Po stopách keltojazyčných obyvatel Evropy*. Praha: Nostalgie, s. 69–81.

Lebeda, T. a Dohnal, M., 2014. *Politolog Tomáš Lebeda: Skotští nacionalisté? Fandí Angličanům ve fotbale*. [online] Deník.cz. (https://www.denik.cz/ze_sveta/politolog-tomas-lebeda-skotsti-nacionaliste-fandi-anglicanum-ve-fotbale-20140917.html, 10. 02. 2022).

Lucas, S. a Walsh, D., 2016. *Northern Ireland is vital for the Remain campaign*. [online] The Conversation. (<https://theconversation.com/northern-ireland-is-vital-for-the-remain-campaign-61169>, 14.03.2022).

Macfarlane, J., 2021. *Can Scotland afford to be independent? The cost of splitting from UK explained*. [online] Scotsman.com. (<https://www.scotsman.com/news/politics/can-scotland-afford-to-be-independent-how-much-independence-from-uk-would-cost-and-budget-deficit-explained-3231268>, 18.03.2022).

Mapsof.net. n.d. *Uk And Ireland* [online] (<https://www.mapsof.net/ireland/uk-and-ireland>, 26.04.2022)

McDonald, A., 2021. *Scotland's Nicola Sturgeon continues push for independence referendum by end of 2023*. [online] POLITICO. (<https://www.politico.eu/article/scotland-nicola-sturgeon-independence-referendum-2023/>, 26.03.2022).

McLean, I., Gallagher, J., a Lodge, G., 2014. *Scotland's Choices: The Referendum and What Happens Afterwards*. Edinburgh University Press, s. 10.

Mullen, T., 2014. The Scottish Independence Referendum 2014. *Journal of Law and Society*, 41(4).

Nationalworld.com. 2022. *All Under One Banner plan march through Glasgow in protest against Boris Johnson.* [online] (https://www.nationalworld.com/news/uk/who-are-all-under-one-banner-and-what-are-they-campaigning-for-3537799, 18.03.2022).

Pruitt, S., 2019. *The History Behind Brexit.* [online] HISTORY. (https://www.history.com/news/the-history-behind-brexite, 14.03.2022).

Rycroft, P., 2022. *Practical problems of Scottish independence.* [online] OMFIF. (https://www.omfif.org/2020/10/practical-problems-of-scottish-independence/, 26.03.2022).

Sampson, T., 2022. *How might Scottish independence affect the costs of international trade? - Economics Observatory.* [online] Economics Observatory. (https://www.economicsobservatory.com/how-might-scottish-independence-affect-the-costs-of-international-trade, 26.03.2022).

Scotsman.com., 2013. *Scottish independence: timeline to referendum.* [online] (https://www.scotsman.com/news/politics/scottish-independence-timeline-referendum-1567514, 01.03.2022).

Scotsman.com., 2016. *Poll tax protest 1990: When Strathclyde council issued 250,000 warrants.* [online] (https://www.scotsman.com/whats-on/arts-and-entertainment/poll-tax-protest-1990-when-strathclyde-council-issued-250000-warrants-1485457, 10. 02. 2022).

Scottishconstitutionalfutures.org., n.d. *The Independence Referendum: Timeline of Events.* [online] (https://www.scottishconstitutionalfutures.org/Resources/Timeline/tabid/1658/Default.aspx, 01.03.2022).

Sim, P., 2021. *Scottish election 2021: Results in maps and charts.* [online] BBC News. (https://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-57028315, 26.03.2022).

Strachan, R., 2021. *Can Scotland afford to go it alone?*. [online] Investment Monitor. (<https://www.investmentmonitor.ai/analysis/who-would-pay-the-bills-in-an-independent-scotland>, 18.03.2022).

Sturgeon, N., 2015. Rozhovor s Li, S. pro *CNBC*, 30.06.2015. (<https://www.cnbc.com/2015/07/30/brexit-may-lead-to-scottish-independence-sturgeon.html>, 14.03.2022).

Sturgeon, N., 2019. [online] (<https://twitter.com/NicolaSturgeon/status/1190666071180746753>, 26.04.2022)

Tannam, E., 2016. *Brexit and the Future of the United Kingdom*. Istituto Affari Internazionali.

Taylor, A., 2020. *With announcement of trade deal, the end of Brexit is finally in sight. What actually happened?*. [online] the Washington Post. (<https://www.washingtonpost.com/world/2020/12/09/what-is-brexit/>, 14.03.2022).

The Institute for Government. 2020. *Brexit transition period*. [online] (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/brexit-transition-period>, 26.03.2022).

The Institute for Government. 2021. *Scottish independence*. [online] (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/scottish-independence>, 26.03.2022).

The Royal Family, 2006.. *Edward I 'Longshanks' (r. 1272-1307)*. [online] (<https://www.royal.uk/edward-i-longshanks>, 10. 02. 2022).

Walker, N., 2021. *Brexit timeline: events leading to the UK's exit from the European Union*. [online] House of Commons Library. (<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7960/>, 26.03.2022).

Vivid Maps. n.d. *The U.K. Population mapped*. [online] (<https://vividmaps.com/uk-population/>, 26.04.2022)

What Scotland Thinks. 2022. *How would you vote in a Scottish independence referendum if held now?*. [online] (<https://whatscotlandthinks.org/questions/how-would-you-vote-in-the-in-a-scottish-independence-referendum-if-held-now-ask/?removed>, 26.03.2022).

Witte, G., 2016. *A British vote to leave the E.U. could shatter the United Kingdom*. [online] The Washington Post. (https://www.washingtonpost.com/world/europe/a-british-vote-to-leave-the-eu-could-shatter-the-united-kingdom/2016/05/30/db3099b6-2127-11e6-b944-52f7b1793dae_story.html, 14.03.2022).

Yes.scot, n.d.. *Independence*. [online] (<https://www.yes.scot/independence>, 10.02.2022).

Resumé

The main focus of this thesis was on Brexit and mainly its effect on Scotland. Firstly, I had to focus on the history of the Union between Scotland and England. Scotland has been a part of the United Kingdom for more than 300 hundred years. It joined the United Kingdom in 1707 when the Treaty of Union was formed. This Treaty created the United Kingdom of Great Britain, which included England, Wales and Scotland. Almost one hundred years later in 1801 Kingdom of Ireland became a part of this union and so the United Kingdom of Great Britain and Ireland was formed. But in 1922 a large portion of Ireland went independent and since then United Kingdom stayed the same. It is now the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. But it cannot be said that it will remain this way for long. Ever since the large part of Ireland went independent there has often been calls for independence in other main regions like Scotland or Northern Ireland. This led to a wave of devolution under the government of Tony Blair when parliaments in these regions were granted a bigger level of self-governance.

Afterwards I looked closer into previous attempts for independence. The attempts for greater autonomy or even independence from Scotland had not stop at devolution. When the main political fighter for independence, the Scottish national party, won its first election for Scottish parliament in 2007 and became the biggest Scottish party it promised a referendum for independence by 2010. However, for different reasons this could not be accomplished and so in 2011 when SNP won another election, they made the same promise. In 2013 Scottish government announced that the referendum on independence will be held on 18th of September 2014. Unfortunately for the Scottish nationalists the referendum ended with 55,3 % voting against the independence and so Scotland remained in the United Kingdom. Even though the support for independence remained strong.

After I looked into issues mentioned above, I could finally focus on the influence Brexit had had on the support of independent Scotland. I firstly looked into results of the Brexit referendum and found out that the entire Scotland

majority voted for remain, unlike England where the majority voted for leave. Hence why, when the United Kingdom left the EU, a lot of Scots were not happy. But did this have a big impact on what Scots want? From what I found out, it did not. Even though the support has risen, especially shortly after the UK left the EU officially and again during the peak of Covid 19 pandemic, overall, the support for independence remained the same around 50 %, which is not enough because the SNP has set a minimum of 60 % support steadily as a condition for another referendum to be held. But I must mention that the current first minister of Scotland Nicole Sturgeon remains convinced, that the Scottish government will hold the second referendum of independence by 2023. Sturgeon has been promising another referendum for some time now, but due to a lot of other issues which impacted the whole world, like Covid or now the Russian invasion on Ukraine, it was always pushed aside as less important, even maybe because the prime minister of the United Kingdom Boris Johnson had said multiple times that the 2014 referendum was once in a generation opportunity.

Přílohy

Příloha číslo 1: Socha Williama Wallace nedaleko hranic s Anglií s Ondřejským křížem na modrém poli připomínající skotskou národní vlajku.

(britainexpress.com, n.d.)

Příloha číslo 2: Mapa Spojeného království včetně samostatného Irska

(mapsof.net, n.d.)

Příloha číslo 3: Výsledky skotského referenda o nezávislosti z roku 2014

SCOTLAND VOTES **NO**

Scotland has voted against becoming an independent country by 55% to 45%.

Should Scotland be an independent country?

	Votes	%
NO	2,001,926	55.30
YES	1,617,989	44.70
TARGET TO WIN	1,809,958	N/A

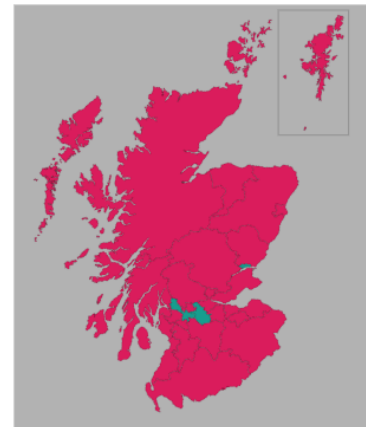
After 32 of 32 counts

Electorate 4,283,392
Turnout 84.59%
Rejected ballots 3,429

How results are reported

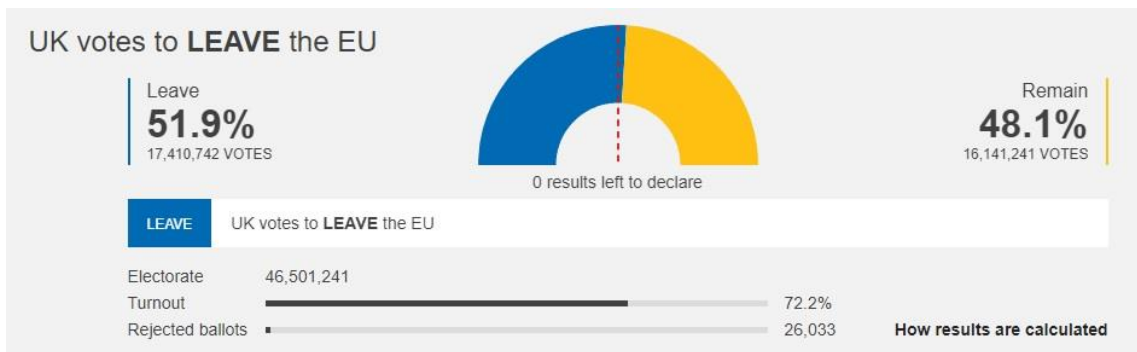
Find a result

Scotland

(BBC News B, 2014)

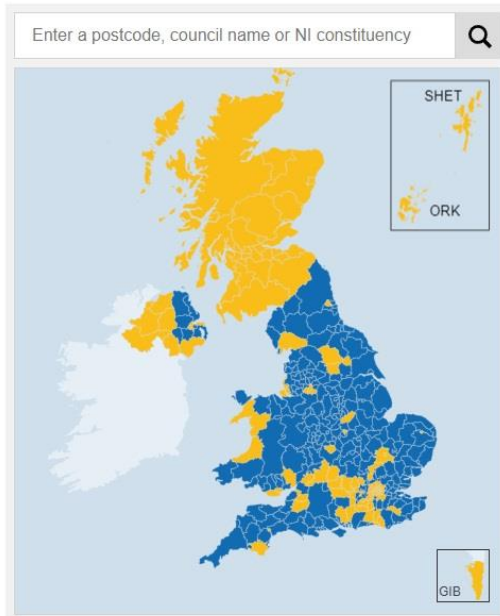
Příloha číslo 4: Výsledky referenda o vystoupení Spojeného království z EU

(BBC News, 2016)

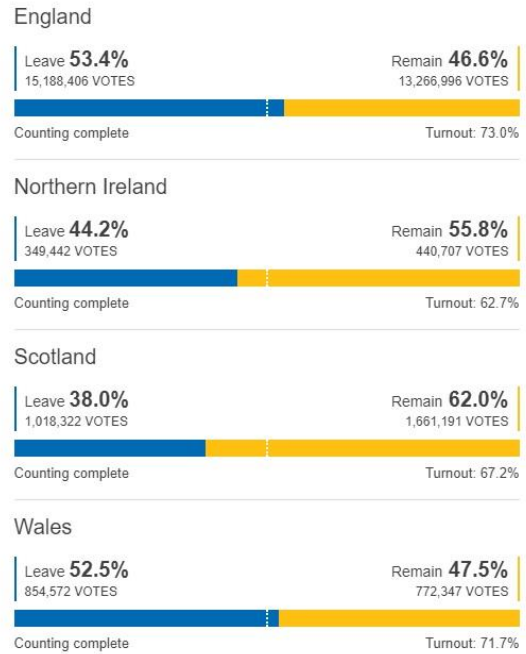
Příloha číslo 5: Výsledky referenda o vystoupení Spojeného království z EU v Anglii, Severním Irsku, Skotsku a Walesu

Find local results

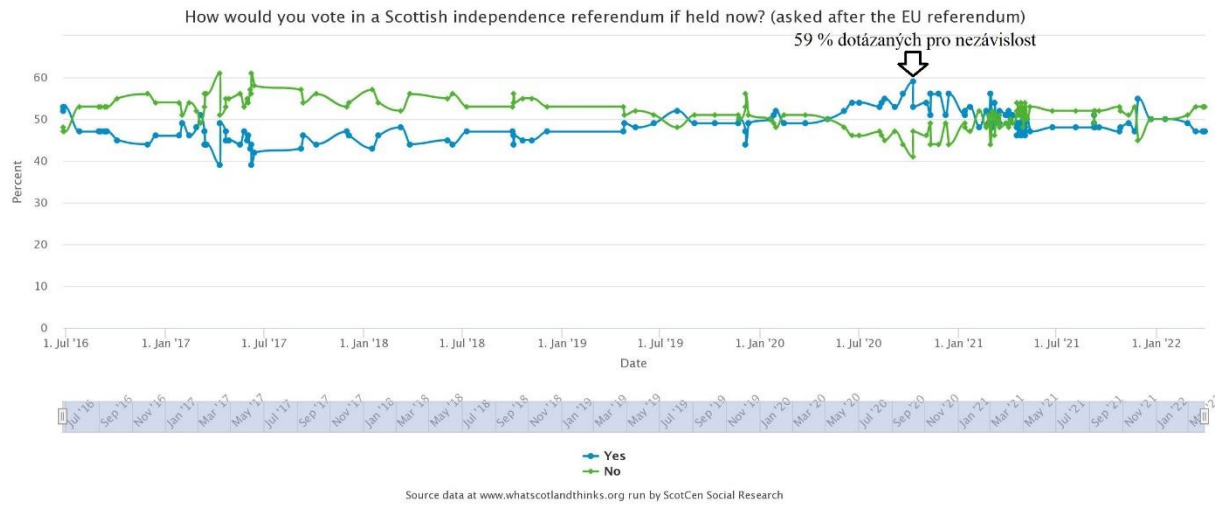
Key:
■ Majority leave ■ Majority remain
■ Tie Undeclared

Nation results

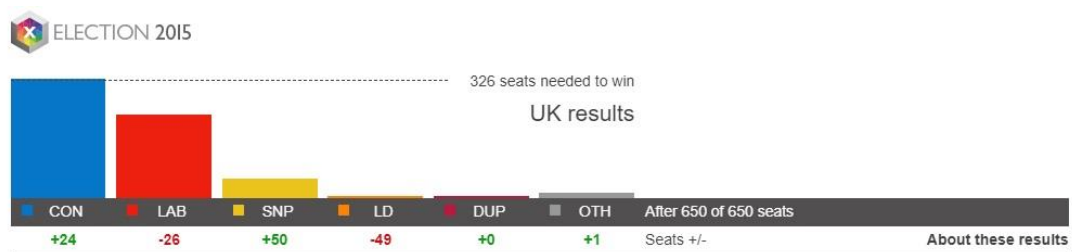
(BBC News, 2016)

Příloha číslo 6: Výsledky průzkumů vedených stránkou whatscotlandthinks.org

(whatscotlandthinks.org, n.d.)

Příloha číslo 7: Výsledky voleb do parlamentu Spojeného království z roku 2015

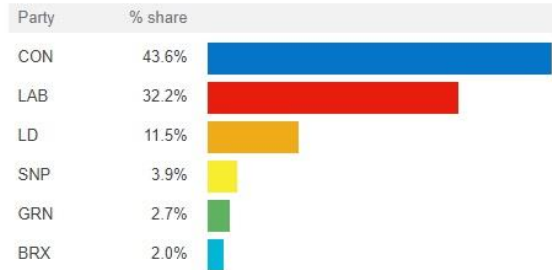
(BBC News, 2015)

Příloha číslo 8: Výsledky voleb do parlamentu Spojeného království z roku 2019

Results analysis in maps and charts.

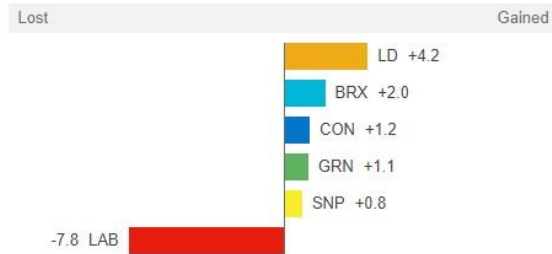
UK vote share

After 650 of 650 seats

UK vote share change since 2017

After 650 of 650 seats

Turnout

Registered voters: 47,568,611

% share: 67.3%

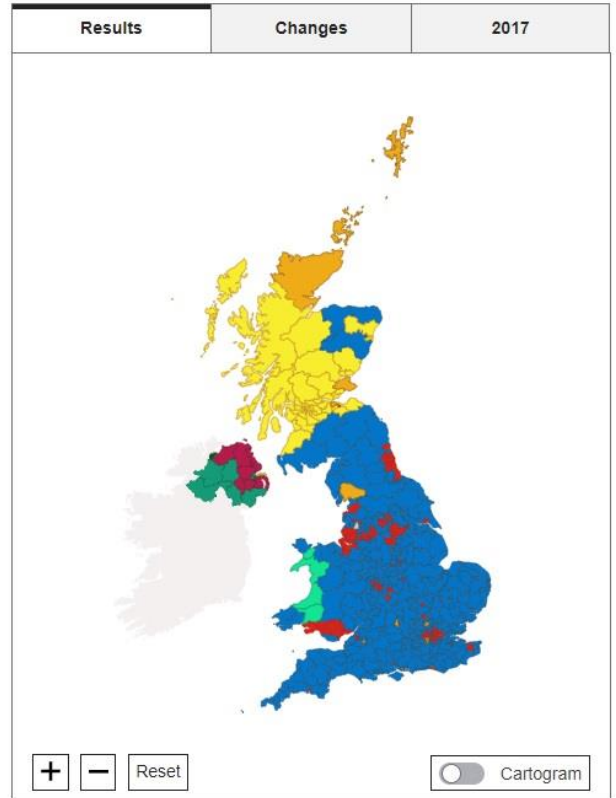
Change since 2017: -1.5

UK results After 650 of 650 seats

[Expand all results](#)

Conservative	Seats:	365	▼
Labour	Seats:	203	▼
Scottish National Party	Seats:	48	▲
	Seat change:	+13	
	Votes:	1,242,380	
	Vote share %:	3.9	
	Vote share change:	+0.8	
Liberal Democrat	Seats:	11	▼

(BBC News, 2019)

The Cartogram map shows the UK's 650 parliamentary seats as if they are hexagons of the same size. Hexagons by Esri

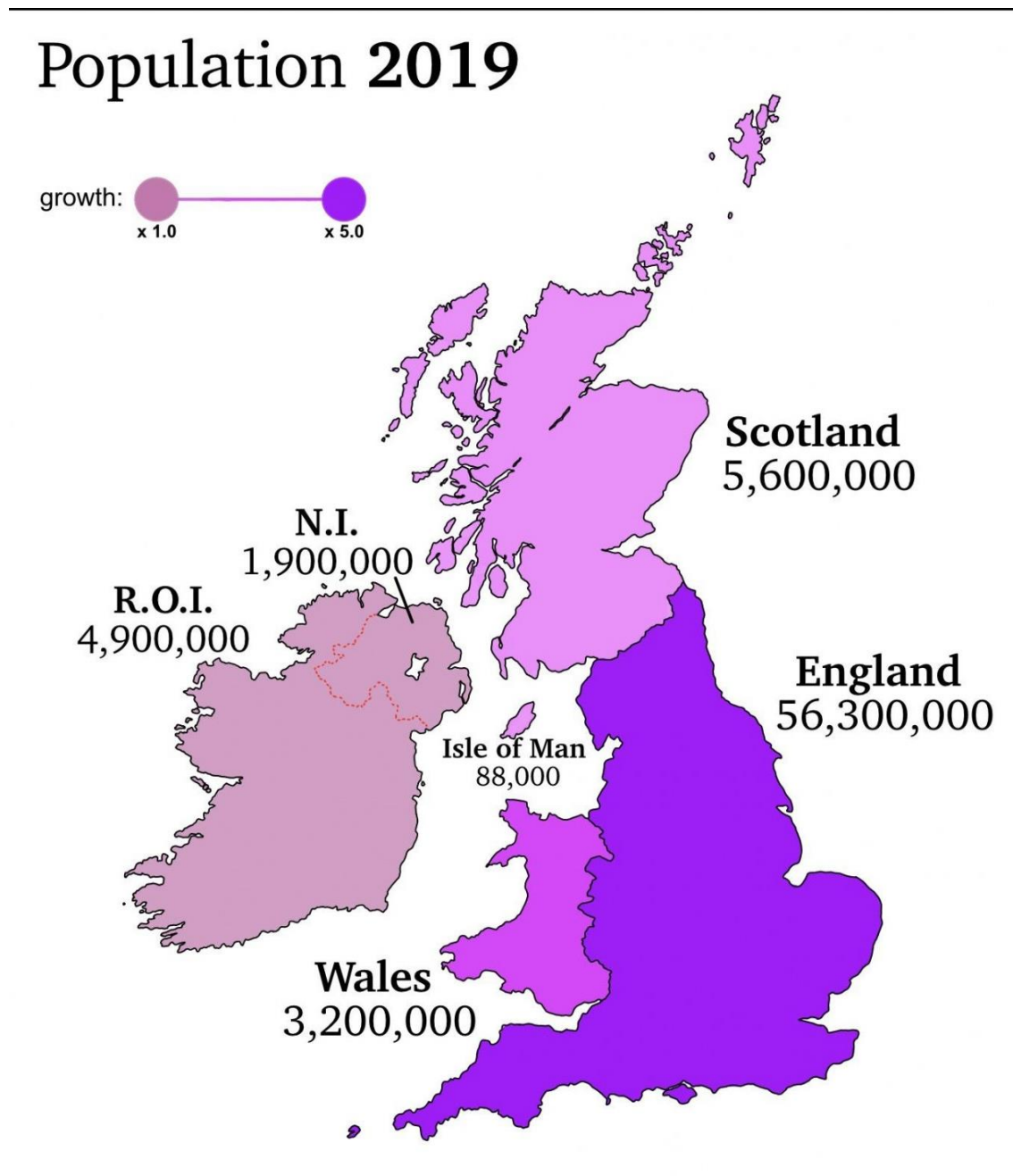
Constituencies A-Z

Příloha číslo 9: Nicole Sturgeon na protestu v Glasgow

(Sturgeon, 2019)

Příloha číslo 10: Mapa Spojeného království a Irska s počty obyvatel z roku 2019

(Vivid Maps, n.d.)